

Ympäristörikos vai suojeltava elinkeino?

**Diskurssianalyysi koneellisen kullankaivun loppumisen käsitte-
lystä maakuntalehti Lapin Kansassa 2008–2011.**

Pro gradu -tutkielma
Olli-Pekka Autonen
Mediakasvatus
Kasvatustieteiden tiedekunta
Lapin yliopisto
2016

TIIVISTELMÄ

Työn nimi: Ympäristörikos vai suojeltava elinkeino? Diskurssianalyysi koneellisen kullankaivun loppumisen käsittelystä maakuntalehti Lapin Kansassa 2008–2011.

Tekijä: Olli-Pekka Autonen

Koulutusohjelma/oppiaine: Mediakasvatus

Työn laji: Pro gradu –työ Laudaturtyö __ Lisensiaatintyö __

Sivumäärä: 75 + 5

Vuosi: 2016

Pro gradu –tutkielmassani selvitän, miten maakuntalehti Lapin Kansa on käsitellyt Lemmenjoen kansallispuistossa harjoitettavaa koneellista kullankaivua ja sen lopettavaa, vuonna 2011 säädettyä kaivoslakia kirjoituksissaan 2008–2011. Tutkimuksen metodina hyödynnän diskurssianalyysia, joka soveltuu muun muassa mediatekstien analyysimenetelmäksi. Diskurssianalyysin avulla pyrin erottamaan aineistosta hallitsevia puhetapoja ja sitä, miten maakuntalehti representoi aihetta lehden sivuilla julkaistuissa kirjoituksissa. Keskustelua määrittävien diskurssien lisäksi selvitän, kenelle Lapin Kansa jakaa puheenvuorot aiheeseen liittyvässä keskustelussa.

Tutkimusaineisto koostui 62 Lapin Kansassa julkaistusta kirjoituksesta, joista suurin osa oli uutisjuttuja. Aineistoon kuului myös mielipidekirjoituksia, kolumneja ja pääkirjoitus. Tutkimustuloksissa erotin aineistosta kolme hegemonista diskurssia eli hallitsevaa puhetapaa, joiden kautta aihetta representoitiin. Diskurssit olen nimennyt vastakkainasettelun diskurssiksi, puolustusdiskurssiksi sekä laillisuus- ja päätöksentekodiskurssiksi.

Analyysini perusteella maakuntalehti Lapin Kansan tapa käsitellä kullankaivua ei ole ollut objektiivinen ja tasapuolinen. Aineistossa on havaittavissa selkeää epäsymmetriaa, joka nousee esiin paitsi diskurssien välisiä, myös niiden sisäisiä valtasuhteita tarkastelemalla. Analyysini mukaan Lapin Kansa antaa kullankaivajien itsensä määritellä kullankaivun ja sen ympärillä käytävän keskustelun, kun taas vastakkainasettelun diskurssissa nimetyt vastakkaiset intressiryhmät, kuten Metsähallitus, luonnonsuojelu sekä saamelaiset ja poronhoito jätetään keskustelussa ulkopuolisiksi.

Avainsanat: mediakasvatus, medialukutaito, sanomalehti, journalismi, diskurssianalyysi, representaatio

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi

(vain Lappia koskevat)

Sisällysluettelo

JOHDANTO	4
1. KULLANKAIVUA SUOMEN SUURIMMASSA KANSALLISPUISTOSSA	6
1.1 Lemmenjoki – Suomen suurin kansallispuisto	6
1.2 Ympäristönsuojelun ja kullankaivun ristivetoa.....	7
1.3 Kaivoslain muutos 2011.....	10
2. SANOMALEHTI TIEDON VÄLITTÄJÄNÄ JA TUTKIMUSKOHTENA	12
2.1 Sanomalehti.....	12
2.2 Maakuntalehti alueellisen tiedon välittäjänä	14
2.3 Uutinen – journalismin perusyksikkö.....	16
3. DISKURSSIANALYYSI JA REPRESENTAATIO	18
3.1 Diskurssit ja diskurssianalyysi.....	19
3.2 Representaatiot mediassa	23
4. TUTKIMUSKYSYMYKSET, -AINEISTO JA ANALYYSIN ETENEMINEN	26
4.1 Tutkimuskysymykset.....	26
4.2 Aineiston esittely	26
4.3 Analyysin etenemisen kuvaus	30
5. LEMMENJOEN KONEELLISEN KULLANKAIVUN JA KAIVOSLAIN MUUTOKSEN DISKURSSIT LAPIN KANSASSA	35
5.1 Vastakkainasettelun diskurssi.....	35
5.2 Puolustusdiskurssi	45
5.3 Laillisuus- ja päätöksentekodiskurssi	54
5.4 Ketkä määrittelevät kullankaivun ja kaivoslain muutoksen?.....	58
6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	62
6.1 Kullankaivu määrittää itse itsensä	62
6.2 Tutkimuksen arviointi ja eettisyys.....	65
6.3 Ideoita jatkotutkimukseen	66
LÄHTEET	69
LIITTEET	76

JOHDANTO

Sain jouluna 2011 lahjaksi juuri julkaistun tietokirjan. Seppo Kummalan ja Ilkka Ärrälän Onnen Hippuja – aikalaiskuvaa Lemmenjoen kultamailta kertoi komein valokuvien maustettuna mielenkiintoisia tarinoita Suomen suurimman kansallispuiston alueella urakoivien kullankaivajien työstä ja yhteisöllisyydestä keskellä tiettömiä erämaita. Samana vuonna astui voimaan uusi kaivoslaki, joka on lopettamassa koneellisen kullanhuhdonnan kansallispuistossa. Lapin ja tarinoiden ystävää kirja kiehtoi suuresti, mutta samalla kullankaivun ”uhanalaisuus” herätti ajatuksia.

Runsas vuosi sitten tartuin kirjaan uudelleen ja oivalsin pian, että käsissäni taisi olla aihe esiteltäväksi pian käynnistyvään pro gradu –tutkielmaseminaariin. En aikonut jalkautua tutkimukseni kanssa kultamaille, mutta kirjoittavana toimittajana ja maakuntalehti Lapin Kansan lukijana minua alkoi kiinnostaa tapa, jolla maakuntamme laajalevikisin sanomalehti oli käsitellyt koneellisen kullankaivun loppua Lemmenjoen kansallispuistossa. Tutkimusaiheen hahmottuessani en muistanut yhdenkään vuosien takaisen kirjoituksen sisältöä, enkä tuolloin ollut seurannut aihetta mediasta juuri lainkaan. Ennakko-oletukseni kuitenkin oli, että maakuntalehti olisi käsitellyt aihetta tiiviisti kirjoituksissaan ja tuonut kuuluville useiden intressiryhmien kannan ilmeisen kiivaana käyneeseen kaivoslakikeskusteluun.

Erilaisten maankäyttömuotojen sekä elinkeinon ja ympäristönsuojelun ristiriitoja on Suomessa tutkittu aiemmin muun muassa yhteiskuntatieteiden ja kulttuurintutkimuksen kentillä. Muun muassa Suopajärvi ja Valkonen (2003) ovat todenneet, että vaikka Lapin luonto näyttäytyy matkailun mielikuvissa harmonian ja rauhan tyysijana, on pohjoinen luonto valtion, erilaisten paikallisryhmien, lomailijoiden, luonnonsuojelujärjestöjen ja porojenkin kohtauspaikka, jossa vääjäämättä syntyy erimielisyyksiä siitä, miten luontoa tulisi käyttää.

Nuo erimielisyydet näyttäytyvät myös Lemmenjoen koneellisesta kullankaivusta käytävissä julkisessa keskustelussa. Päätin lähteä diskurssianalyysin keinoin selvittämään, minkälaista todellisuutta maakuntalehti Lapin Kansa välittää vuosina 2008–2011 julkai-

semmissaan Lemmenjoen kullankaivua ja kaivoslain muutosta käsitelleissä kirjoituksissaan. Erilaisten puhetapojen määrittämisen lisäksi pyrin saamaan selville, jakoiko lehti puheenvuorot tasaisesti eri intressiryhmien välille toteuttaen näin suomalaisen media-alan eettisenä ohjeistuksena pidettävän journalistin ohjeiden vaatimusta objektiivisesta ja totuudenmukaisesta tiedonvälityksestä.

Olen pyrkinyt kuvaamaan aineistonhakuprosessin ja sitä seuranneen monivaiheisen analyysivaiheen yksityiskohtaisesti, millä pyrin perustelemaan tutkimukseni keskeisten tulosten luotettavuuden. 61 kirjoitusta käsittävästä, uutisjuttujen, mielipidekirjoitusten, kolumnien ja pääkirjoituksen muodostamasta aineistosta rakentui kolme hegemonista diskurssia eli hallitsevaa puhetapaa, jotka esittelen tutkimustuloksissa.

Tutkimukseni kiinnittyy pääaineeni mediakasvatuksen kenttään muun muassa kriittisen mediakasvatuksen, medialukutaidon ja siihen olennaisesti liittyvän representaation käsitteen kautta. Kriittinen kasvatus ja kriittinen mediakasvatus pohjaavat Frankfurtin koulukunnan kriittisen teorian lähtökohtiin, joissa korostuvat yhteiskunnallisuus ja valitsevan tiedon kyseenalaistaminen. Kriittisyys ei tässä kohtaa tarkoita kielteisyyttä, vaan uteliasta ja kyselevää suhtautumista maailmaan. (ks. esim. Herkman 2007). Tuoreessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2014) käytetään monilukutaidon käsitettä. Siinä monilukutaidolla tarkoitetaan muun muassa erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, joilla edistetään kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä.

Media ei näytä maailmaa ja todellisuutta sellaisenaan läpinäkyvänä ikkunana, vaan pikemminkin sen katsotaan esittävän maailmaa valikoiden ja erilaisten väliintulojen kautta – representoiden (ks. esim. Buckingham 2003; Dyer 2002; Väliaverron 2008.) Tässä tutkimuksessa tarkastelun kohteenani on siis representaatiot, joita Lapin Kansa kirjoituksissaan Lemmenjoen kullankaivusta välittää. Mediakasvatuksen lisäksi tutkimukseni linkittyy osin myös media- ja kulttuurintutkimuksen kentille.

1. KULLANKAIVUA SUOMEN SUURIMMASSA KANSALLISPUISTOSSA

Lemmenjoen kansallispuistossa tapahtuvalla kullankaivulla on yli vuosisadan takainen historia, jota värittävät paitsi kullankaivuun liittyvät tarinat ja legendat, myös kansallispuiston laajenemiseen ja luonnonsuojeluun liittyvät ristiriidat. Vuonna 2011 voimaantunut uusi kaivoslaki lopettaa koneellisen kullankaivun Lemmenjoen kansallispuistossa yhdeksän vuoden siirtymäajan jälkeen. Koneellista kullankaivua on harjoitettu Lemmenjoella 50-luvulta lähtien.

1.1 Lemmenjoki – Suomen suurin kansallispuisto

Lemmenjoen kansallispuisto on Suomen suurin kansallispuisto ja Länsi-Euroopan laajimpia tietttömiä metsäerämaita. 285 790 hehtaarin pinta-alasta 94 prosenttia sijaitsee Inarin ja loput 6 prosenttia Kittilän kunnan alueella. Lemmenjoen kansallispuisto on Metsähallituksen hallinnassa ja alueen hoidosta ja suunnittelusta vastaa Metsähallituksessa Lapin luontopalvelut. Lemmenjoen kansallispuisto on perustettu vuonna 1956 annetulla lailla. Puistoaluetta laajennettiin 1971 ja seuraavan kerran vuonna 1982. (Metsähallitus 2009, 11.) Alueelta lähtevien useiden suurten jokien, monisatavuotisten mäntymetsien ja runsaan eläinkannan myötä alue edustaa monipuolisesti Pohjois-Lapin luontoa ja maisemia. Nykyisen kansallispuiston alue oli ennen kalastajasaamelaisten, nykyisten inarinsaamelaisten, kalastus- ja metsästysmaita, mutta alueen väestörakenne muuttui Utsjoelta tulleiden porosaamelaisten eli tunturisaamelaisten ja etelästä tulleiden suomalaisten asetuttua Inariin. (Kajala 2004, 10-12.)

Kansallispuistoille asetetut tavoitteet ovat sekä luonnonsuojelullisia että virkistys- ja matkailukäyttöä koskevia. Tärkein tavoite on luonnonsuojelu, mutta suojelutavoitteiden sallimissa rajoissa Suomen 35 kansallispuiston tehtävänä on palvella myös muun muassa ympäristökasvatusta, yleistä luonnontuntemusta, ympäristön tilan seurantaa ja virkistystä. Kaikille avoimien ja maksuttomien puistojen peruspalvelut ovat julkisia hyvinvointipalveluita Suomessa. Kansallispuistojen kävijämäärät kaksinkertaistuivat 1990-

luvulla luontomatkailun kasvun ja luonnonsuojelujattelun uudistumisen seurauksena. (Puhakka 2007, 13-14.) Lemmenjoen kansallispuistolla on luonnonsuojelun lisäksi suuri merkitys poronhoidolle, matkailulle, eräretkeilylle ja kullankaivulle. Lisäksi alue mainitaan paikallisille tärkeänä metsästys-, kalastus- ja hillastuskohteena. (Metsähallitus 2009, 20.)

1.2 Ympäristönsuojelun ja kullankaivun ristivetoa

Lemmenjoen kansallispuiston erikoisuus ovat kulta ja kullankaivu. Kultaa on alueella etsitty yli 130 vuoden ajan ja ensimmäinen arkistoitu tieto Lemmenjoen kullasta on vuodelta 1867. Vuosisadan vaihteessa alueella koettiin ensimmäinen kultaryntäys ja nykyiselle kansallispuistoalueelle perustettiin 70 valtausta, mutta ryntäys hiipui vähäisen kultamäärän takia. 1940-luvulla kultaa löydettiin uudelleen, mitä seurasi uusi kultaryntäys ja pian valtauksien määrä lähenteli sataa. Kultaa on kaivettu siitä lähtien Lemmenjoella pysyvästi. Ensimmäinen kaivinkone tuotiin Lemmenjoen kulta-alueelle vuonna 1951. (Kummala & Ärrälä 2011, 5; Partanen 2004, 66-71.)

Lemmenjoen kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmassa kerrotaan, että alueen suojeluarvoja pohdittiin jo 1900-luvun alkuvuosina. Lemmenjoen kansallispuiston perustamista koskeneessa esityksessä vuodelta 1953 Luonnon- ja kansallispuistokomitea perusteli 511 neliökilometrin laajuisen alueen merkitystä muun muassa jokilaakson vaihtelevalla luonnonkauneudella ja hakkuilta täysin säästyneillä metsillä. Riittävän ekologisen kokonaisuuden muodostumiseksi komitea ehdotti myös ympäröivien tuntureiden mukaan ottamista puistoalueeseen. Metsien rauhoittaminen ei tuolloin herättänyt keskustelua, mutta pohdintaa aiheutti kullankaivun tulevaisuus. Kullankaivu alueella sai kuitenkin jatkua, sillä komitea katsoi sen tapahtuvan sivupuroilla jokilaakson ulkopuolella, eikä se näin ollen vaarantanut suojelutavoitteita. Suojelun perustamista ei vastustanut kullankaivajien yhdistyskään, mutta se edellytti että heidän laillista toimintaa ei rajoitettaisi. Kaivajat viittasivat jo tuolloin koneellisen kullankaivun näkymiin. Tunnetuimmat kulta-alueet rajattiin ulkopuolelle puistoalueesta, jonka pinta-ala pieneni alkuperäisestä esityksestä 385 neliökilometriin. Puiston rajausta ei tämän myötä noudatettu luonnollisia rajoja. (Metsähallitus 2009, 11-12.)

Suomen Luonnonsuojeluyhdistyksen ja Metsähallituksen työryhmän vuonna 1968 laatimassa Suomen valtionmaiden uusien luonnonsuojelualueiden suunnitelmassa ollut esitys Lemmenjoen kansallispuiston laajentamisesta luonnollisten rajojen mukaiseksi toteutettiin vuonna 1971. Laajennuksen yhteydessä paikallisen väestön ja retkeilijöiden oikeudet luvattiin säilyttää ja jatkoa saivat myös poronhoito, puunkäyttö ja kullanhuhdonta. Vuonna 1998 Valtioneuvosto päätti liittää Lemmenjoen kansallispuiston Natura2000 –suojeluverkostoon, jossa Natura-luontotyyppien ja –lajien tilaa seurataan suoje-luohjelman tarpeisiin, mutta suojelun toteutustapa on kansallinen lainsäädäntö – Lemmenjoen kansallispuiston tapauksessa luonnonsuojelulaki. (Metsähallitus 2009, 14-15.)

Partasen (2004, 73-74) mukaan luonnonsuojelu ja vihreät aatteet nousivat kullankaivun kanssa samanaikaisesti yhteiskunnallisiksi liikkeiksi ja törmäsivät ensimmäistä kertaa Sotajoella 1980-luvun alussa, jolloin myös Kullankaivajain Liiton perustama Kultamuseo arvosteli joella harjoitetun koneellisen kaivun aiheuttamia tuhoja luonnolle. Tapauksesta syntynyt laaja yhteiskunnallinen keskustelu johti lopulta Kullankaivajain Liiton ja Tankavaaran Kultamuseon väliseen käräjöintiin ja myöhemmin liiton ja museon teiden eroamiseen. Koneellisen kullankaivun viranomaisvalvontaan tehostettiin tapauksen jälkeen ja uusia määräyksiä laadittiin. Eduskunnassa muun muassa järjestettiin 1982 kysely koneellisen kullankaivun haitoista ja työryhmä vaati myös kaivoslakia muutettavaksi siten, että koneellinen kullankaivu Lemmenjoella kiellettäisiin. Kullankaivua kaikkialla Suomessa säätelee kaivoslaki. Vuonna 1988 hyväksytty kansallispuiston runkosuunnitelma kielsi koneellisen kullankaivun, mutta kaivutyötä saatiin jatkaa jo perustetuilla valtauksilla, joilla koneellista kaivua harjoitettiin.

Kullankaivajat ryhtyivät puolustamaan kaivoslain heille suomia oikeuksia muuttamalla valtauksia kaivospiireiksi. Kaivos- ja luonnonsuojelulakien, sekä asetusten ja määräysten voimaa punnittiin useissa oikeudenkäynneissä, joissa vastakkain olivat kullankaivajat ja Metsähallitus tai ympäristöviranomaisia. Kullankaivajat menestyivät käräjillä useimmiten. Vanhoista valtauksista muodostetuilla kaivospiireillä kullankaivua jatkettiin 1990-luvulla ja uusia kaivospiirejä perustettiin parikymmentä. Koneellinen kullankaivu lisääntyi Lemmenjoella, mutta se oli entistä tarkemmin valvottua. Lemmenjoen

kansallispuistoa koskevaa asetusta muutettiin vuonna 1991 ja se kielsi koneellisen kullankaivun, jota kuitenkin sai jatkaa jo voimassa olleilla kaivospiireillä ja valtauksilla. Kaivoslakin tehtiin vuonna 1997 muutos, jonka myötä uusille perustetuille valtauksille ei myönnetty enää kaivospiirioikeuksia. Koneellinen kullankaivu vaatii Pohjois-Suomen ympäristölupaviraston myöntämän ympäristöluvan, jota valvoo ympäristökeskus. (Partanen 2004, 74.)

Lapin ympäristökeskus tutki kesällä 2006 kullankaivun vaikutuksia Lemmenjoen kullat alueen vesistöihin yhteistyössä Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n ja Metsähallituksen kanssa (Metsähallitus 2009, 52). Tutkimustuloksissa havaittiin muun muassa, että kullankaivukenttien alapuolisilla vesialueilla raudan ja alumiinin pitoisuudet ylittivät talousveden suositusarvot lähes kaikilla pisteillä, jotka olivat kullankaivun vaikutuspiirissä. Myös vesialueiden kiintoaine- ja ravinnepitoisuudet olivat koholla ja vedessä havaittiin voimakasta samentumista. Lemmenjoen hoito- ja käyttösuunnitelmassa todetaan myös (ks. emt.), että Lemmenjoen sivujokien latvoilla harjoitettavan kullankaivun suurimmat akuutteja haitat kohdistunevat ennen muuta alueen porotalouteen, virkistyskäyttöön ja kaivualueen läheisiin luontoarvoihin. Kyseisen hoito- ja käyttösuunnitelman maankäyttöanalyysissä (emt. 32) mainitaan lisäksi, että erityisesti konekaivualueilla vaikutukset näkyvät selvästi muun muassa kaivetun alueen kasvillisuuden tuhoutumisella ja puronuomien muotojen muutoksella. Samassa yhteydessä todetaan kullankaivun vaikuttavan porotalouteen erityisesti silloin, kun kaivumontut jätetään merkitsemättä ja tasoittamatta.

Pohjoista luontosuhdetta on tutkittu ympäristösosiologian ja kulttuuritutkimuksen kentillä muun muassa elämäntavan ja luonnon politisoitumisen näkökulmista. Valkosen ja Suopajärven (2002, 7-8) mielestä ihmisten tai ihmisyhteisöjen luontosuhdetta ei voi tyhjentävästi määritellä, koska suhteen ”luontoisuutta” tai sisältöä ei voida tietää. Ihminen on luonnosta riippuvainen luonnon oliona, mutta ei voi olla kaikesta luonnosta riippuvainen samaan aikaan. Heidän mukaansa luontosuhde onkin aina paitsi tilannesidonnaista ja käytännöllistä, myös ideaalista ja symbolista. Nämä erilaiset luonnot voivat törmätä toisiinsa, mistä seuraa luonnon politisoituminen – luonnon elementtien nouse-

minen poliittisen kamppailun kohteeksi. Tällöin ympäristökamppailujen kohde ei olekaan luonnossa vaan yhteiskunnassa ja sen kehittämisen suunnissa.

1.3 Kaivoslain muutos 2011

2010-luvun alussa Lemmenjoella työskenteli parikymmentä kaivospiiriä, joilla harjoitettiin koneellista kullankaivua ja lapiokaivajia oli moninkertainen määrä. Koneellisesti Lemmenjoen kultamäärästä nostetaan suurin osa, noin 20-30 kiloa vuodessa. Kymmenien lapiokaivajien yhteensä keräämä kultamäärä on joitain kiloja. (Kummala & Ärrälä 2011, 5.)

Suomen hallitus esitti eduskunnalle (HE 273/2009) säädettäväksi uutta kaivoslakia. Ehdotus käsitteli Lemmenjoen koneellista kullankaivua muun muassa toteamalla, että koneellinen kaivu on muuttunut 1990- ja 2000-luvuilla jatkuvasti yhä laajemmaksi ja voimaperäisemmäksi maa-aineisten käsittelyksi, kun entistä tehokkaampia koneita on otettu käyttöön. Esityksen mukaan koneellinen kullankaivu aiheuttaa luontoon peruuttamattomia muutoksia ja haitalliset ympäristövaikutukset ovat Lemmenjoen kansallispuiston perustamistarkoituksen vastaisia. Haittojen mainitaan kohdistuvan ennen muuta kaivualueen ja sen lähialueiden maaperään ja maisemaan, vesiin ja vesistöihin, kalastoon ja kalakantoihin, porotalouteen ja alueella harjoitettuun muuhun elinkeinotoimintaan sekä virkistyskäyttöön.

Heinäkuussa 2011 astui voimaan uusi kaivoslaki, joka lakkauttaa kaivospiirit. Samalla laki lakkauttaa koneellisen kullankaivun Lemmenjoella yhdeksän vuoden siirtymäajan jälkeen. Siirtymäaikaa seuraa vielä maisemointiin varattu kahden vuoden määräaika. (Kummala & Ärrälä 2011, 5.) Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan vuonna 2011 voimaastunut uusi kaivoslaki huomioi aiempaa paremmin paitsi malminetsinnän ja kaivostoiminnan edellytysten varmistamisen, myös ympäristönäkökohdat, kansalaisten perusoikeudet, maanomistajien oikeudet ja kuntien vaikuttamismahdollisuudet. Kaivoslaki on pyritty sovittamaan yhteen muiden muassa ympäristönsuojelulain, erämaalain, maankäyttö- ja rakennuslain sekä saamelaisia ja poronhoitoaluetta koskevan lainsäädännön kanssa. Heinäkuusta 2020 lähtien kultaa saa huuhtoa Lemmenjoella vain perin-

teisin menetelmin, ja aiemmin kullan huuhdontaan myönnetyt kaivosoikeudet lakkaavat. Jatkossa kullankaivua voi harjoittaa ainoastaan kullanhuuhdontaluvan nojalla. (TEM 2011; Tukes 2013.)

2. SANOMALEHTI TIEDON VÄLITTÄJÄNÄ JA TUTKIMUSKOHTENA

Tutkimuksessani tarkastelen Lemmenjoen kullankaivusta ja sitä koskevasta kaivoslaista käytyä keskustelua sanomalehtikontekstissa. Tässä luvussa tarkastelen sanomalehden asemaa nykyajan mediakentällä ja sivuan myös maakuntalehden roolia alueellisen tiedon välittäjänä. Merkittävä osa tutkimusaineistostani (ks. luku 4.2) koostuu uutisista, joten avaan tässä luvussa myös uutisen merkityksiä ja rakennetta.

2.1 Sanomalehti

Sanomalehti on mekaanisesti monistettu ja säännöllisesti ilmestyvä painotuote, joka käsittelee yleisesti kiinnostavia ja ajankohtaisia asioita. Vähintään kolme kertaa viikossa ilmestyviksi sanomalehdiksi luokitellaan valtakunnalliset sanomalehdet, maakuntalehdet ja aluelehdet. Journalistisena instituutiona sanomalehdelle on tyypillistä yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistuminen sekä viranomaisten ja päättäjien valvonta ja painostaminen. Suuri osa sanomalehdistä on aikanaan perustettu erilaisten aatesuuntien tai poliittisten puolueiden äänenkannattajiksi, mutta lehtien poliittinen sitoutuneisuus on viime vuosina heikentynyt ja ne ovat ilmoittautuneet sitoutumattomiksi tai vähentäneet poliittista sitoutumisastettaan. (Kuutti 2012, 168.) Sanomalehdistä on puhuttu ensimmäisiä kertoja 1600-luvun alkupuolella, kun kokoelmiksi kerättyjä uutiskirjeitä alettiin painaa säännöllisesti myytäväksi suurempiin kauppakeskuksiin. Julkaisutoiminta virisi nopeimmin suurissa kaupan solmukohdissa, kuten Hollannin, Britannian ja Saksan suurimmissa kaupungeissa. Massalevikkinen kaupallinen lehdistö syntyi teollisen vallankumouksen aikaan 1800-luvulla, jolloin lehtien menekkiä edistivät muun muassa painotekniikan ja paperinvalmistuksen, sekä liikenteen ja viestinnän nopea kehittyminen. (Kunelius 2004, 59; Hujanen 2007, 18.)

Sanomalehdet ovat Suomessa ja muualla maailmassa käyneet läpi useita, jyrkkiäkin käännteitä levikeissään vuosikymmenien mittaan. Esimerkiksi 90-luvun alun laman aikaan suomalaisten sanomalehtien levikit romahtivat, eivätkä luvut ehkä koskaan palaa

entisiin huippulevikkimääriin. (ks. esim. Hujanen 2007, 11.) Murroskaudeksi voidaan nimetä kaksikin tällä hetkellä mediaan vaikuttavaa kriisiä: yhtäältä vuonna 2008 alkanut talouskriisi on vähentänyt lehdiltä mainosmyyntiä ja tilauksia, kun taas toisaalta perinteisen journalismin sanotaan olevan kilpailussa digitaalisten verkkomedioiden kanssa. (ks. esim. Raittila, Suikkanen & Syrjälä 2010, 96-97). 2010-luvulla kiihtynyt teknologian digitalisoituminen on ajanut sanomalehdet perinteisenä median taistelemaan olemassaolostaan. Yhtenä syynä murrokseen Väliverronen (2009, 13) korostaa kilpailun kiristymistä mediamarkkinoilla ja journalismia tuottavien mediatalojen muuttumista ”uutistavarataloiksi”.

Kansainvälisessä katsannossa Suomi on edelleen vahva sanomalehtimaa, vaikka meilläkin päivittäin ilmestyvien lehtien lukijamäärät ovat selvästi laskussa. Joukkoviestinnän liikevaihdosta sanoma-, paikallis- ja ilmaislehdistön osuus on 30 prosenttia ja koko mediamainonnasta 40 prosenttia. Taloudelliselta volyymiltaan sanomalehdet ovat koko joukkoviestintämarkkinoiden suurin yksittäinen medialohko. (Tilastokeskus 2014; Jyrkiäinen 2012, 67.). Maamme kymmenen suurinta päivälehteä menetti kokonaislukijamäärästään liki viidenneksen 2002-2012. Huomion arvoista on myös lehtien tulorakenteen muuttuminen: vielä 90-luvun alussa sanomalehtien tuloksesta yli 70 prosenttia muodostui mainosmyynnistä kun nykyään tilaus- ja irtonumeromyynti on noussut jakamaan potin tasan mainosmyynnin kanssa, vaikka lukijamäärät samalla laskevat. (Tilastokeskus 2014.) Painetun sanomalehden lukijamäärät ovat laskeneet voimakkaasti 2010-luvulla, mutta samaan aikaan lehtien digitaalinen lukeminen on yleistynyt. Edelleen painettuna sanomalehteä lukee kuitenkin viikoittain 80 prosenttia lukijoista, kun toiseksi suosituin lukualusta on tietokone (51%). Voimakkaimmin ovat kasvaneet matkapuhelimella ja tabletilla / lukulaitteella lehteä lukevien osuus: matkapuhelimella lehden lukee 46 prosenttia lukijoista ja tabletilla 28 prosenttia. (MediaAuditFinland Oy 2016.)

Digitaalisen ajan alkuna pidetään vuotta 1995, jolloin USA:ssa ryhdyttiin käyttämään laajalti internetiä ja molemmin puolin Atlanttia aloitettiin digitaaliset satelliittilähetykset. Myös päivälehdet siirtyivät pian verkkoon tuottamaan palvelujaan ja esimerkiksi Helsingin Sanomat aloitti onlineuutisten tekemisen vuonna 2000. (Vuorio 2009, 64.)

Sanomalehtialan tulevaa kehitystä onkin Jyrkiäisen (2012, 96-97) mukaan arvioitava internet-keskeisen, sähköisen verkkomedian kehityssuuntaa vasten. Samalla kun lehdet ovat menettäneet markkina-asemaansa sekä kokonaislevikissään että mediamainonnassaan, ovat ne verkkoympäristöjään kehittämällä sopeutumassa internet-keskeiseen toimintaympäristöön. Sanomalehdet on nykyään ymmärrettävä kokonaisuutena, johon painetun lehden lisäksi kuuluvat digitaalinen lehti ja verkkosivuston palvelut. Uutisvälitys on muuttunut digitaalisten palveluiden myötä ympärivuorokautisesti päivitettäväksi ja kaikkialla ilmestyväksi. Mikäli sanomalehtien verkkoliiketoiminnan tulot alkavat kasvaa merkittävästi, hillitsevät ne painetun lehden synkkiä tulevaisuuden näkymiä. Paperisen lehden kohtalon kysymyksenä pidetäänkin sitä, miten se pystyy kehittämään uutisisältöjään ja toimitettua aineistoaan siten, että journalismista ollaan edelleen valmiita maksamaan. (Jyrkiäinen 2012, 97; Väliverronen 2009, 22.)

Herkman (2011, 148) kuvaa ilmiötä medioiden yhdentymisenä, eli mediakonvergenssinä, jossa digitalisoituminen ja internet ovat keskustelun ytimessä yhdistämällä eri viestinnän ja median muotoja tuottamalla lehdistön, radion ja television lisäksi kokonaan uusia keskusteluympäristöjä, kuten yhteisöpalveluita. Uuden median sisällöt ja välineet eivät kuitenkaan ole kokonaan uusia vaan kyse on uusien medioiden vanhojen medioiden uusintamisesta, prosessista, jossa uusi media on jatkumoa vanhalle medialle.

2.2 Maakuntalehti alueellisen tiedon välittäjänä

Tutkimukseni aineiston tarjoava Lapin Kansa on nimensä mukaisesti Lapin maakuntalehti. Lehti oli aiemmin seitsemänpäiväinen, mutta se siirtyi painetun lehden osalta kuuden päivän ilmestymistähtiin vuonna 2015. Samana vuonna Lapin Kansa ja Meri-Lapin alueella ilmestynyt Pohjolan Sanomat yhdistyivät toimitusten ja mediamyyntien osalta, minkä johdosta Lapin alueella ilmestyy enää vain yksi maakunnallinen päivälehti. Vuonna 1928 perustettu Lapin Kansa on osa Alma Mediaa, joka on digitaalisiin palveluihin ja julkaisuun keskittyvä mediakonserni (Alma Media 2016). Alma Media on ja Sanoma News ovat Suomen kaksi suurinta lehtiketjua ja kaupallista mediayritystä. Alma Mediaan kuului vuonna 2011 10 päivälehteä ja 15 harvemmin ilmestyvää lehteä. Lehtiketjujen vahvistuminen on yksi media-alaa koskeneista murroksista ja samalla kun

suuret lehtiketjut ovat laajentuneet, ovat itsenäiset ja lehtiketjuihin kuulumattomat lehdet vähentyneet markkinoilta. (Jyrkiäinen 2008, 91.)

Vuonna 2015 Lapin Kansan levikki painetun lehden osalta oli 25 651 ja digitaalinen lehti mukaan lukien 26 585 (MediaAuditFinland 2016). Aineistoni tarkasteluajankohdan viimeisenä vuonna, 2011, lehden levikki oli 31 620. Painettujen lehtien levikillä tarkoitetaan lehden tilausten, myytyjen irtonumeroiden ja määrättyjen vapaakappaleiden keskimääräistä summaa tarkastetulla aikajaksolla (Jyrkiäinen 2012, 76).

Sanomalehtien lukijasuhdetta tutkineen Hujasen (2007) mukaan sanomalehdellä on perinteisesti ollut vahva asema paikallisena tiedonvälittäjänä. Pohjoismainen laajalle yleisölle tarkoitettu lehti on pyrkinyt integroitumaan tiiviisti ihmisen arkeen senkin takia, että se on jaettu harvaan asutuissa maissa aamuisin suoraan kotitalouksiin. Maakuntalehdet korostavat ajavansa nykyään puoluepoliittisten aatteiden sijasta esimerkiksi ilmestymismaakuntansa ja siellä asuvien ihmisten etuja (ks. emt.). Hujasen mielestä oman väen etujen ajaminen saattaa näkyä nykyään lehdissä epäkriittisyytenä ja haluttomuutena haavoittaa ja kaivella oman alueen epäkohtia. Esimerkkinä hän mainitsee eitälaajien erityisesti maakuntalehtiin liittämän mielikuvan, jossa lehdet tarkastelevat asioita vain yhdestä, keskustalaisesta ja maaseutumaisesta näkökulmasta nurkkakuntaiseen sävyyn. (Hujanen 2007, 173, 244).

Hujasen (2007, 248) tutkimuksessa paljastui, että maakuntalehti näyttää monasti eitälaajan näkökulmasta laajassa tarjonnassa ”turhalta”. Väliinpuotoajan paikkaa yleisenä uutis- ja mainosvälineenä selitetään muun muassa sähköisten medioiden kyvyllä tarjota syvällisempää tietoa valtakunnallisista ja kansainvälisistä asioista, kun taas paikallinen täsmätieto ja oman työn, harrastuksien ja elämäntavan tueksi tarvittava tieto hankintaan mieluummin ystäväpiirin, erikoisaikakauslehtien ja internetin kautta.

Hujasen (2007, 249) mielestä maakuntalehtien tulisi pystyä tarjoamaan uutissisältöjä sellaisella juttujen kielellä ja ilmaisun tavalla, jotka eivät olisi turhan käsitteellisiä vaan puhuttelisivat lukijoita enemmän tämän tieto-, kokemus- ja elämysmaailmaan kiinnostymällä. Hänen peräänkuuluttaakin maakuntalehdiltä vastaavanlaisia dokumentaarisia

tosielämän tarinoita, mitä tutkimukseen osallistuneet ei-lukijat seurasivat televisiosta. Merkityksellisiä uutisia ja ilmiöitä tulisi siis avata käsitteellisyyden sijasta enemmän lukijoiden tuntemien yksittäisten tekojen, tapausten ja toiminnan kuvauksella siten, että ne olisivat kuitenkin edes pienellä tavalla lukijoille yllätyksellisiä.

2.3 Uutinen – journalismin perusyksikkö

Uutinen on journalismin juttutyypeistä tai genreistä vanhin ja yleisin. Sitä pidetään journalistisen työn perustuotteena – eräänlaisena alkuaineena, jonka metsästäminen ja seuraaminen määrittää toimittajalle työpäivän kulun. Uutinen kertoo uutta, yllättävää merkittävää tietoa äskettäin tapahtuneesta tai tietoon saadusta asiasta, joka kiinnostaa yleisesti. Sillä viitataan asiaan, josta on lähiaikoina odotettavissa uutta tietoa. Tärkeimpiä uutiskriteerejä ovat ajankohtaisuus, paikallisuus, laajuus, merkittävyys, voimakkuus ja harvinaisuus. Niin sanotuiksi ylimääräisiksi uutiskriteereiksi Suhola, Turunen ja Varis (2005, 30-32) nostavat lisäksi muun muassa julkaisun luonteen, lehden linjan ja perinteen, käsityksen kohdeyleisöstä, uutisen arkipäivän hyödyn lukijalle, uutisen roolin lukijan sivistämiseksi, toimittajan omat taustat ja suuntaukset sekä lehden taloudelliset resurssit. (Kuutti 2012, 209; Suhola, Turunen & Varis 2005, 101.)

Uutiset voidaan jakaa aikaperspektiivissä ennakkouutisiin, tapahtumauutisiin ja jälkiuutisiin. Sisällön puolesta uutiset voi jaotella edelleen varsinaiseen uutiseen ja taustauutiseen, joista ensimmäinen vastaa kysymykseen mitä on tapahtunut ja jälkimmäinen siihen, miksi jotain on tapahtunut ja mitä siitä seuraa. Jakoa voi tehdä myös tapahtuma- ja prosessiuutisiin, joista ensimmäinen viittaa todellisen tilanteen kertomiseen ja jälkimmäinen asioiden monimuotoisempaan raportointiin. Kuutti (2012, 209) jaottelee edelleen erillisiksi uutistyypeiksi uutissähkeen, uutisraportin, uutiskommentin ja uutistaustan. Sähke on nimensä mukaisesti asiansa yleisölle nopeasti ja tiivistetysti kertova uutismuoto. Uutisraportissa on tavoitteena esittää lisäksi tapahtumaan liittyviä, tarkemmin kuvailevia aineksia. Uutiskommentti puolestaan pyrkii selvittämään, mistä tapahtumassa tai asiassa on kysymys ja mitkä voivat olla sen seuraukset. Uutistaustassa pyritään uutinen liittämään laajempiin asiayhteyksiin esimerkiksi yhteiskunnallisen, poliittisen tai kansainvälisen kontekstin kautta. (Kuutti 2012, 209.)

Sumiala (2010, 98) jakaa median rituaalit vastaanoton, tuotannon ja esityksen rituaaleihin, joista hän edelleen erottaa muun muassa uutisrituaalit osana tuotannon rituaaleja. Hän viittaa Philip Elliotin käyttämään käsitteeseen *press rituals*, jolla tarkoitetaan tiettyä tapaa uutisoida yhteiskunnallisesti merkittävistä tapahtumista journalistisesti vakiintunein kerronnan tavoin ja käytäntein. Noita tapoja ja käytänteitä tuottamalla media muokkaa käsitystämme siitä, miten uutistapahtuman merkityksellistämme. Olennaista on, kuka tai mikä esitetään mediassa yhteisön uhkana ja kehen ja mihin yhteisön koossapitäminen kerronnassa symbolisoituu. Uutisrituaaleille on Sumialan mukaan tyypillistä, että ne usein tukevat ja ylläpitävät käytänteitä, jotka vahvistavat vallassa olevaa eliittiä ja sen painoarvoa yhteiskunnan koossapitäjänä voimana. Näitä rituaaleja analysoitaessa on syytä kiinnittää huomiota siihen, miten media kerronnallaan muovaa käsitystä siitä, ketkä ovat jutun uhreja, ketkä roistoja tai sankareita ja keitä ovat ”*me*” ja ”*he*”. Roolitukset eivät kuitenkaan aina ole yksinkertaisia vaan ne voivat muuttua tarinan edessä tai vaihtaa paikkaa. (Sumiala 2010, 106-107.)

Uutinen edustaa realistista kerrontaa, jolle on tyypillistä tekstin tuottavan tahon jääminen näkymättömiin. Kertoja ei itse ota kantaa tapahtumiin ja tuntuukin siltä, kuin tapahtumat kertoisivat itse itsestään. Esitystapana realismi siis vastaa tietoteoreettisesta realismista tunnettua heijastusteoreettista ideaa. (Kunelius 2004, 226.) Myöhemmin diskurssianalyysiä ja representaatiota esitellessäni kuitenkin kerron, miksi uutista ei kuitenkaan voida ajatella sellaisenaan todellisuutta heijastavana.

3. DISKURSSIANALYYSI JA REPRESENTAATIO

Tutkimukseni on luonteeltaan laadullinen, eli kvalitatiivinen, millä karkeasti tarkoitetaan analyysin ja aineiston muodon ei-numeraalista kuvaamista pyrkimällä kohteen laadun, ominaisuuksien ja merkityksien kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen. Tilastollisten yleistyksien sijaan laadullisen tutkimuksen päämääränä on teoreettisesti mielekkään tulkinnan antaminen jollekin ilmiölle. Laadullisen tutkimuksen synonyymeina on käytetty muun muassa pehmeää ja ymmärtävää tutkimusta, sekä ihmistutkimusta. Pehmeät tutkimusmenetelmät saatetaan nähdä myös tieteellisesti pehmeämpinä ja vähemmän tieteellisenä kuin tilastolliset menetelmät, mutta toisaalta laadullista tutkimusta pidetään myös määrällistä laadukkaampana tutkimuksena. Tutkimusprosessin näkökulmasta laadullinen tutkimus on tulkintojen ketju, jossa seuraava tulkinta perustellaan edellisen avulla. Aineiston analyysin eteneminen edellyttää aina tutkijalta jonkinlaista tulkintaa, joka rakentaa pohjan seuraavalle valinnalle. (ks. esim. Ronkainen ym. 2011, 82-83; Tuomi & Sarajärvi 2009, 23, 85.)

Tässä tutkimuksessa ensimmäinen valintani tutkimusaiheen ja –aineiston valinnan jälkeen koski tutkimuksen metodologista viitekehystä. Päädyin diskurssianalyysiin, joka teoriana ja menetelmänä koskee kaikkea kielen sosiaalista ja kognitiivista tutkimusta. Diskurssianalyysin ymmärtämisen lähtökohtana voidaan pitää kahta kielikäsitystä, joista toinen tarkastelee kieltä todellisuuden kuvaajana ja toinen todellisuuden rakentajana. Tutkimuksessani tukeudun sosiaaliseen konstruktionismiin pohjautuvaan jälkimmäiseen näkemykseen, jossa kieli nähdään osana todellisuuden konstruoimisessa, eikä välineenä sen tavoittamiseen. (ks. esim. Eskola & Suoranta 1998, 195; Jokinen ym. 1993, 9.) Diskurssianalyysin soveltuvuutta erityisesti tiedotusvälineiden kielen analysointiin perustellaan muun muassa sillä, että tiedotusvälineiden vaikutusvallan luonne on nimenomaan kielellinen ja diskursiivinen (Faiclough 1997, 10).

3.1 Diskurssit ja diskurssianalyysi

Väliiverosen (1998, 20) mukaan diskurssi on ilmeisesti peräisin latinankielen sanasta ”*discurro*”, jolla tarkoitetaan hajaantumista tai ympäriinsä juoksentelua. Myöhemmin sanaa alettiin käyttää merkityksessä järkevä asioiden erittely ja sittemmin suomalaisissa sivistyssanakirjoissa (ks. emt.) on ehdotettu diskurssin hylkäämistä turhan vierasperäisenä sanana ja korvaamista sanalla *keskustelu*. Yleiskieleen sana ei ole vakiintunut, mutta tutkimuksessa sitä käytetään ainakin kielitieteessä ja yhteiskuntatieteissä, joista ensimmäisessä diskurssien tutkimisella tarkoitetaan kielenkäytön tutkimista kulloisessakin sosiaalisessa yhteydessään. Yhteiskuntatieteissä diskurssi taas ymmärretään mieluummin yhteiskunnallisena käytäntönä. (Väliverronen 1998, 20-21.) Kuutti (2012, 29-30) puolestaan määrittelee diskurssin yksittäisen asian tai ilmiön ympärille rakentuneeksi tavaksi puhua ja keskustella siitä. Määritelmän mukaan diskurssi perustuu määritelmään todellisuuden rakentumisesta sosiaalisen kielen kautta, jolla on omat rakenteensa ja sääntönsä.

Osin rinnakkaisina tai täydentävinä käsitteinä diskurssin yhteydessä käytetään muun muassa merkityssystemeitä tai tulkintarepertuaaria, sekä tulkintapakettia ja kehystä. Näillä käsitteillä erotellaan erilaisia tapoja jäsentää todellisuutta, kuten esimerkiksi yhteiskunnallisten ilmiöiden käsittelyä mediassa (Väliverronen 1998, 21.) Pelkistetysti diskurssianalyysillä tarkoitetaan metodologiaa tai välinettä diskurssien tutkimiseksi, mutta käsitteellä on myös laajemmat merkityksensä. Jokinen, Juhola ja Suoninen (2016) puhuvat diskurssianalyysin yhteydessä merkityssystemeistä tai merkityssuhteiden systeemeistä, jotka rakentuvat sosiaalisissa käytännöissä ja samalla rakentavat sosiaalista todellisuutta. Diskurssianalyysissä kielenkäyttöä ja muuta merkitysvälitteistä toimintaa tutkitaan analysoimalla yksityiskohtaisesti sitä, miten sosiaalista todellisuutta erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä tuotetaan. Diskurssianalyysia ei pidetä selkeärajaisena tutkimusmenetelmänä, vaan pikemminkin väljänä teoreettisena viitekehystenä, joka sallii erilaisia tarkastelun painopisteitä ja menetelmällisiä sovelluksia. (Jokinen ym. 2016).

Jokinen ym. näkevät, että tietyt teoreettiset lähtöoletukset kuuluvat diskurssianalyysiin selkeärajaisten menetelmien puutteesta huolimatta. Näitä lähtöoletuksia ovat *oletus kielenkäytön sosiaalista todellisuutta rakentavasta luonteesta, oletus rinnakkaisten ja keskenään kilpailevien merkityssysteemien olemassaolosta, oletus merkityksellisen toiminnan kontekstisidonnaisuudesta, oletus toimijoiden kiinnittymisestä merkityssysteemeihin sekä oletus kielenkäytön seurauksia tuottavasta luonteesta* (Jokinen ym. 2016, 25-26).

Diskurssianalyttiseen suuntautumiseen liittyy saussurelainen käsitys kielestä ei-heijastavana merkityssysteeminä, jossa yhden merkityssysteemin sijasta puhutaan merkityssysteemien kirjosta. Todellisuus hahmottuu tämän käsityksen mukaan moninaisena, useiden rinnakkaisten tai keskenään kilpailevien systeemien kenttänä. Jokinen ym. (2016) painottavat, että kielenkäytöllä ei ainoastaan kuvata maailmaa, vaan myös merkityksellistetään ja samalla rakennetaan, uusinnetaan ja muunnetaan sitä sosiaalista todellisuutta, jossa elämme. Kieltä käyttäessämme toisin sanoen konstruoinme (tai konstituoimme) eli merkityksellistämme kohteet, joista puhumme tai kirjoitamme. Sosiaalista konstruktionismia pidetäänkin diskurssianalyysin teoreettisena kotina. Konstruktivisuuden ajatus liittyy keskeisesti kielen jäsentämiseen sosiaalisesti jaettuina merkityssysteeminä. (Jokinen ym. 2016, 26-28, 32-33; Jokinen 2016, 251-252.)

Valtonen (1998, 97) jakaa yhteiskuntatieteellisen diskurssianalyysin kahteen toisistaan monissa suhteissa poikkeavaan kenttään: sosiaalipsykologisesti virittyneeseen tulkitsevaan suuntaukseen ja niin sanottuun kriittiseen diskurssianalyysiin, jossa tarkastelun alla on erityisesti kielenkäytön ja vallan keskinäiset suhteet sekä kielenkäytön seurauksellisuus. Molemmissa suuntauksissa nimenomaan kielenkäytön tutkiminen on keskiössä: näkemyksen mukaan mitään ilmiötä ei ole merkityksellistetty, vaan merkitys syntyy vasta kielenkäytön yhteydessä, sosiaalisessa toiminnassa. Erilaisten diskurssien pelikentässä kukin diskurssi merkityksellistää maailmaa, sen prosesseja ja suhteita eri tavoin ja eri näkökulmista käsin. Yhdestä aiheesta tai teemasta on siis mahdollista puhua useasta eri diskurssiivisesta viitekehyksestä käsin siten, että kussakin diskurssissa teema tuotetaan erilaiseksi sen saamien erilaisten merkitysten ja painoarvojen avulla. Esimeriksi kullankaivua Lemmenjoen kansallispuistossa (vrt. prinsessa Diana –esimerkki, Valtonen 1998, 97) voidaan kuvailla eri näkökulmien kautta siten, että kullankaivu näyttäytyy

eri lehtijutuissa eri tavoin. Yhdessä jutussa kullankaivu voidaan näyttää omavaraisena elinkeinona ja yhteisöllisenä, luonnonläheisenä elämäntapana, kun taas toisessa jutussa voidaan kuvata kullankaivun aiheuttamia haittoja ympäristölle tai saamelaiselinkeinoille.

Muun muassa Valtonen (1998, 98) ja Suoninen (2016, 53) muistuttavat, että diskurssin käsitettä ei pidä sekoittaa puheenaiheeseen. Esimerkiksi kullankaivua käsittelevästä sanomalehtiaineistosta diskursseja ja merkityssystemejä identifioitaessa ei siis kiinnitetä huomiota pelkkään juttujen käsittelemiin teemoihin. Kullanhuhdonnasta puhuttaessa kyseessä ei ole kullanhuhdontadiskurssi eikä kaivoslain eduskuntakäsittelystä puhuttaessa eduskuntadiskurssi (vrt. Valtonen 1998, 98 ja Suonisen 2016, 53 tennis- ja asu-misesimerkit). Aineistosta ei etsitä myöskään asenteita tai kannanottoja, vaan merkityssystemejä, joilla voidaan tehdä ymmärrettäväksi monenlaisia aiheita tai teemoja. Esimerkiksi puolustusdiskurssin sisällä voi esiintyä useampaa teemaa (yhteisöllisyys, omavaraisuus, historiallisuus), joita esittämällä kullankaivun olemassaoloa puolustetaan.

Ideologian käsite on keskeinen osa diskurssianalyysia. Ideologiat ja niiden sisältämät uskomukset ja näkökulmat ylläpitävät yhteiskunnallista epätasa-arvoa suojelemalla voimakkaiden ryhmien intressejä. (Wooffit 2005, 140.) Fairclough (1995, 27) näkee sosiaalisten instituutioiden pitävän sisällään ”ideologis-diskursiivisia muotoja”, joista on tavallisesti tunnistettavissa yksi selkeästi dominoiva muiden joukossa.

Diskurssianalyysissä on pyrkimyksenä käsitellä aineistoja ensikädessä autonomisina kulttuurintuotteina ilman viittauksia faktisiin asiantiloihin. Analyysin toisessa vaiheessa voidaan tehdä tulkintoja siitä, miten asiat todellisuudessa ovat. Tulkintojen tekemisen mahdollisuus perustuu kielenkäytön ja yhteiskunnan yhteenkietoutuneisuuteen (Eskola & Suoranta 1998, 162).

Diskurssien valtasuhteet ja diskurssien hegemonisoituminen

Diskurssit eivät hyppää aineistosta esiin automaattisesti, vaan niiden muodostaminen vaatii huomionkiinnittämistä aluksi yhtäläisyyksiin eli samojen merkityssystemien osien esiintymiseen. Analyysissä edetään osista kokonaisuuksiin ja merkityksistä merki-

tyssysteemeihin, eli diskursseihin. (Jokinen ym. 2016, 80.) Diskurssien valtasuhteiden tarkastelussa Jokinen ym. (emt., 76-77) erottavat vallan diskurssien välisissä ja diskurssien sisäisissä suhteissa. Ensimmäisessä, diskurssien välisiä valtasuhteita arvioivassa tavassa tutkijan huomio kiinnittyy aineistossa esiintyviin dominoiviin todellisuuden jäsennostapoihin.

Diskurssien välisiä valtasuhteita tutkittaessa aineistosta aletaan etsiä (tai rakentaa) vahvoja ja hegemonisen aseman saavuttaneita diskursseja. Tällöin ensisijaisesti ei keskitytä diskurssien moninaisuuteen, vaan pikemminkin paikannetaan tekijöitä, jotka kahlitsevat aineiston heterogeenisuutta. Mielenkiinto on erityisesti kulttuurisissa itseäänselvyyksissä ja kyseenalaistamattomiksi muodostuneissa diskursseissa, jotka vievät muilta diskursseilta elintilaa. Se, painottuuko analyysissä enemmän aineiston moninaisuus- vai vakiintumisaspekti, johtuu tutkimuskysymyksestä ja sen muotoilusta. Näkökulmaa voi analyysivaiheessa pitää rajatumpana, mikäli tutkimuskysymys tarkennetaan aineiston lukuvaiheen alkuvaiheessa. Tutkimuskysymyksen avulla tehtävä rajaaminen edellyttää kuitenkin hyviä perusteluja ja olemassa olevaa tietoa ja ymmärrystä tutkittavasta aiheesta. Myös tutkimuskohteen tai aineiston luonne voi johtaa analyysiä. Toiset aineistot omaavat vähemmän variaatioita sisällöltään ja muodoltaan. Tutkijan ei kuitenkaan pitäisi lukita ennalta omia tulkintojaan, sillä tutkimus voi tuottaa tuloksenaan aivan muuta, eikä diskursiivinen kenttä olekaan hahmotettavissa vahvoiksi valtakurssiksi ja niiden varjoon jääviksi heikommiksi diskursseiksi. Kaikkien vahvimmat diskurssit on vaarana jäädä tutkijalla huomaamatta, sillä tutkija voi ohittaa ne kiinnostamattomana arkipuheena. Mitä useammin ja useammassa yhteydessä tietyn diskurssin osat aineistossa toistuvat, sitä hegemonisemmasta diskurssista voi olla kyse. Diskurssin vaihtoehdottomuus ja itseäänselvyys toisaalta kertovat myös diskurssin vahvuudesta, vaikka se ei lukumääräisesti aineistoa dominoisikaan. (Jokinen ym. 2016, 77-85.)

Diskurssien valta-analyysi tarkentuu kohdistamalla tarkastelu diskurssien sisäisiin valtasuhteisiin. Tässä ulottuvuudessa huomio kohdistuu muun muassa kysymyksiin, mitä diskursseissa tehdään tai sanotaan, millaisia ovat toimijoiden väliset suhteet ja millaisiin subjektipositioihin ihmiset voivat asemoitua tai tulevat asemoiduksi. Tarkempia aineistolle esitettäviä kysymyksiä ovat muun muassa, mistä diskurssissa saadaan puhua ja

kenen puhevallalla, millaisia ovat osanottajien velvollisuudet ja miten heidät määritellään. Vallan epäsymmetria rakentuu tilanteittain; toisessa hetkessä tietyllä henkilöllä voi olla puhevalta ja toisessa taas ei. Valtasuhteet diskurssien välillä ja sisällä kietoutuvat yhteen, sillä lopulta diskurssien sisäiset tapahtumat vaikuttavat diskursiivisen kentän laajempaan organisoitumiseen. Diskurssien sisäiset kamppailut vaikuttavat siis siihen, millaiset tiedot tai totuudet, subjektipositiot ja sosiaaliset suhteet saavat oikeutuksen. (Jokinen 2016, 85-87.)

Diskursseja tunnistavista mitä –kysymyksistä siirrytään miten –kysymyksiin, joiden avulla on tarkoitus selvittää, miten aineistossa tunnistettavia hegemonisia diskursseja tuotetaan, eli analysoida itsestäänselvyyksiä tuottavia prosesseja. Vaikka diskurssianalyysissa ei olla kiinnostuneita yksittäisten käyttäjien intentioista, voi analyttisesti olla järkevää lähestyä toimintoja siten, kuin niissä olisi strategisia päämääriä. Jokinen ym. (2016, 90-91) puhuvat tietojen tai käytäntöjen naturalisoimisesta eli yksinkertaistamisesta, jonka tunnistettuaan tutkijan on jatkossa tarkasteltava, miten naturalisointi on saatu näyttämään vakuuttavalta. Naturalisoivasta yksinkertaistamisesta on usein kyse myös identiteettien rakentumisessa. Tällöin on syytä kysyä, miten jäykkiä, kiinteään persoonallisuuteen sidottuja subjektipositioita tuotetaan. Jokinen ym. (emt. 91-93) mukaan yksinkertaistamista on myös yhteiseen hyväksyntään ja kulttuuriseen kontekstiin vetoaminen tietyn tiedon legitimoimiseksi. Diskurssien yhteen kietomisella tarkoitetaan tapaa, jolla paloja toisesta merkityssystemistä toiseen lainataan tukemaan tiettyä diskurssia.

3.2 Representaatiot mediassa

Representaatio on yksi keskeisiä mediakasvatukseen liittyviä käsitteitä (Buckingham 2003, 57). Yhtäläillä se liittyy olennaisesti diskurssin, diskurssianalyysin ja journalismin kentille. Representaatiolla tarkoitetaan poissaolevan, itsensä ulkopuolisen, esittämistä tai edustamista. Viestinnässä representaatiolla tarkoitetaan jonkin asian esittämistä esimerkiksi sanallisten, äänellisten tai visuaalisten merkkien tai symbolien avulla. Tällainen esittäminen on nimenomaan uudelleen esittämistä, eli re-presentaatiota – jonkin tekemistä uudelleen läsnä olevaksi. Esimerkiksi liikennemerkki esittää sääntöä, sa-

nomalehden uutisotsikko tapahtumaa maailmassa ja puhe sen lausujan ajatusta. Representaatioiden kautta ymmärrämme todellisuutta ja ne luonnollistavat maailman tekemällä sen läsnä olevaksi. (Buckingham 2003, 87-58; Väliverronen 1998, 19; Knuuttila & Lehtinen 2010, 7.) David Buckinghamin (2003, 3) mukaan media tarjoaa vastaanottajalleen maailmasta valikoituja versioita sen sijaan, että se olisi suora ikkuna maailmaan. Buckinghamin tavoin Richard Dyer kuvailee representaation olevan eräänlaista väliintuloa ja muokkausta. Representaatioiden vajavuus perustuu juuri niiden tapaan tulla meidän ja todellisuuden väliin: ne ovat aina neuvottelun ja kamppailun kohde ja kytkeytyvät laajempaan poliittiseen ja ideologiseen kontekstiin. Representaatiot eivät koskaan ole ”puhtaita”, vaan ne saavat merkityksensä vasta laajemmassa diskursiivisessa konteksteissa, joissa ne ymmärretään. (Dyer 2002, 11-13.)

Buckingham neuvoo (2003) representaatioita tarkasteltaessa kiinnittämään huomiota muun muassa tekstin realistisuuteen ja todenmukaisuuteen – tai pikemminkin siihen, miten nuo piirteet on teksteissä saavutettu. Olennaista on myös havaita, mitkä tahot median heijastamassa maailmassa ovat äänessä, mitkä vaiennettuina ja tukevatko tekstit sisällöltään jotain moraalista tai poliittista näkemystä. Stereotyyppien roolia on syytä tarkastella muun muassa kysymällä mediateksteiltä, miten tietyt sosiaaliset ryhmät esitetään ja ovatko nuo kuvaukset pitäviä. Buckinghamin mukaan on myös tärkeää pohtia, vaikuttavatko jotkut median representaatiot käsityksiimme joistain sosiaalisista ryhmistä tai ongelmista. (Buckingham 2003, 57-58.)

Representaation taustalla vaikuttaa valintojen ketju – aivan kuten laadullisessa tutkimuksessakin. Valinta kohdistuu aina siihen, mitä kuvaukseen sisällytetään, mitä jätetään pois ja mikä asetetaan ensisijaiseksi, mikä toissijaiseksi. Mediatekstit luovat todellisuudesta omia muunnelmiaan, joiden taustavaikuttimina ovat muun muassa tekstin tuottajan yhteiskunnallinen asema, edut ja päämäärät. (Fairclough 2007, 136.) Journalismin representaatioiden tuottajana vaikuttavat Väliverronen (2004, 21-22) mukaan myös lajityypit, jotka ovat olemassa ennen juttua ja ohjaavat siten faktojen löytymistä ja jopa todellisuuden tapahtumia.

Uutisissa ja journalistisissa tuotoksissa kyse on siis myös rakennusprosessin lopputuloksista: media rakentaa maailmaa, sen sijaan että se heijastaisi sitä. Mäkilä (2007, 139) kutsuu tätä todellisuutta juttutodellisuudeksi, jossa tekstissä esiintyvien representaatiotaalisten valintojen summa esiintyy itse laajempaan representaationa. Esimerkiksi lehtijuttu on näin ollen yksinkertaistus tai miniatyyriversio todellisuudesta, joka esittää asiat tietyllä tavalla ja tietynlaisina. Journalismin objektiivisuutta väitöskirjassaan tutkinut Lehtinen (2016) muotoilee asian vielä jyrkemmin: journalistinen representaatio (kuten uutinen) todellisuudesta ei voi kokonaisuudessaan olla ”tosi”, sillä toimittajan luoma kokonaisraportti ei voi vastata sellaisenaan mitään todellisuudessa vallitsevaa asiantilaa, joka on itsestään rajautunutta. Hän toteaa myös journalistisen tietämisen olevan toimintaa, jota ohjaavat näkökulmat, tulkinnallisuus ja valinta. (Lehtinen 2016, 23.) Nykyistä kaupallista uutisjournalismia voikin verrata Väliiverosen (2004, 21) sanoin tosiasioiden pakkaamiseen ja paketin lähettämiseen yleisölle. Se, mitä pakettiin laitetaan ja millä painotuksella, kuvaa journalistin suorittamaa valintojen sarjaa representoinnista.

4. TUTKIMUSKYSYMYKSET, -AINEISTO JA ANALYYSIN ETENEMINEN

Tutkimuksessa selvitän, miten maakuntalehti Lapin Kansa on käsitellyt lehdessä julkaistuissa kirjoituksissa Lemmenjoen koneellista kullankaivua ja sen vuoteen 2020 mennessä lopettavaan kaivoslakimuutokseen liittyvää keskustelua. Tutkimuksessa nojaan metodina pääasiassa diskurssianalyysiin, jonka avulla pyrin muodostamaan kuvan siitä, millaisin puhetavoin Lapin maakuntalehti on esittänyt aihetta sivuillaan vuosina 2008 – 2011. Diskurssien rakentumista hahmottaakseni lisäksi selvitän, miten aiheesta annetut puheenvuorot jakautuvat eri toimijoille.

Diskurssianalyysin lisäksi hyödynnän aineiston analysoinnissa sisällönanalyysistä, retorisesta analyysistä ja osin aineiston kvantifioinnistakin lainattuja menetelmiä. Aineiston laadullisuus ei sulje pois määrällisyyttä – määrä ja laatu voivat olla mukana sekä kvalitatiivisessa että kvantitatiivisessa tutkimuksessa (ks. esim. Eskola & Suoranta 1998).

4.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykseni ovat:

- Mihin diskursseihin nojaten Lemmenjoen koneellinen kullankaivu ja sen lopettava lakiuudistus Lapin Kansan teksteissä merkityksellistetään?
- Miten nuo diskurssit rakentuvat, eli ketkä pääsevät määrittämään kullankaivua ja kaivoslain muutokseen liittyvää keskustelua puheenvuoroillaan?

4.2 Aineiston esittely

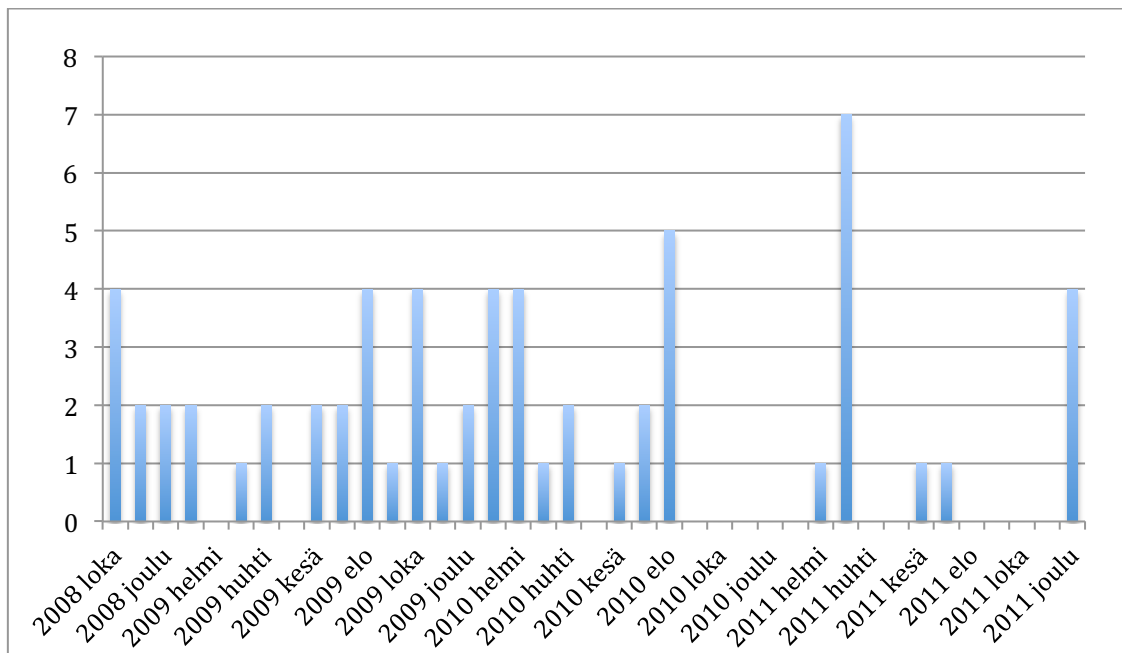
Tutkimuksen aineistona käytän maakuntalehti Lapin Kansassa vuosina 2008 – 2011 julkaistuja kirjoituksia, joissa käsitellään Lemmenjoen koneellista kullankaivua ja kaivoslain muutosta. Aineisto on julkaistu lehden painetussa versiossa, sähköisessä näköis-

lehdessä lehden verkkosivuilla ja osa jutuista on julkaistu myös lehden verkkoversiossa. Laadullisessa tutkimuksessa aineisto voi olla syntynyt tutkijasta riippuen tai riippumatta. Tässä tutkimuksessa aineisto on niin sanottu luonnollinen aineisto, joka on syntynyt tutkijasta riippumatta. Diskurssianalyysissä suositaan luonnollisia aineistoja, koska tutkijan itsensä aikaansaamien aineistojen kautta ei päästä käsiksi luonnollisten tilanteiden tapahtumiin kaikessa rikkaudessaan (ks. esim. Juhila & Suoninen 2016, 448-449).

Keskustelua koneellisen kullankaivun loppumisesta Lemmenjoella on käyty valtakunnan mediassakin, mutta esimerkiksi Helsingin Sanomien ja Ylen arkistoista hakuja tehtyäni totesin, että aiheen käsittely oli jäänyt vain muutamien julkaisukertojen tasolle. Sen sijaan maakuntalehti Lapin Kansasta aihepiiriin liittyvää kirjoittelua näytti löytyvän kattavammin jo alustavien aineistohakujen perusteella. Päädyin lopulta rajaamaan aineistoni pelkästään Lapin Kansa julkaisemiin kirjoituksiin kahdesta syystä. Ensinnäkin minua kiinnosti, millaista puhetta alueen suurin maakuntalehti esitti tutkimusaiheesta. Toisekseen uskoin Lapin Kansan aineiston olevan riittävän kattava pro gradu – tutkielman laajuiseen työhön. Ennakoin, että aineisto voisi löytyneessä laajuudessaan ylittää kylläntymiseen eli saturaatiopisteeseen, jossa aineiston laajeneminen ei enää tuotaisi tutkimusongelman kannalta uutta tietoa (ks. esim. Eskola & Suoranta 1998, 62).

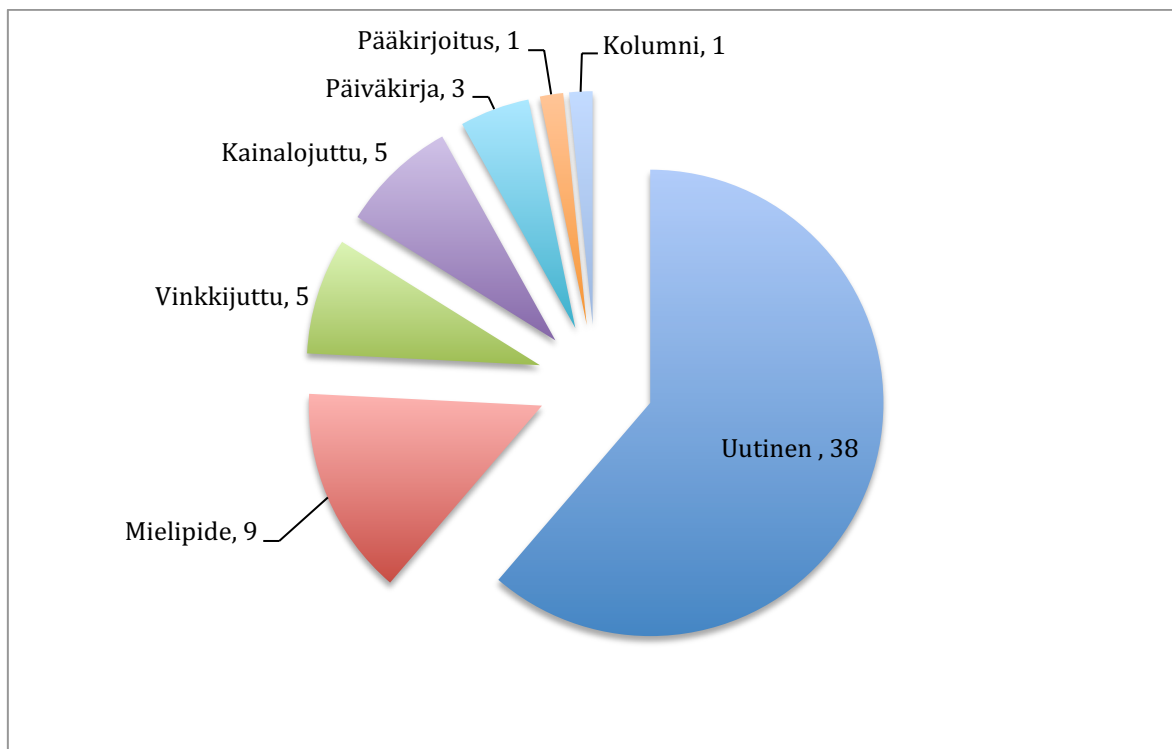
Aineistonhaussa hyödynsin aluksi lapinkansa.fi –verkkosivustolla lehden tilaajille käytössä olevaa arkistoa, joka kattaa verkkolehdestä julkaistut jutut vuodesta 2009 nykyyhetkeen. Myöhemmässä aineiston hakuvaiheessa käytin Alma Median omaa sähköistä juttuarkistoa, jota pääsin hyödyntämään Lapin Kansan toimituksessa Rovaniemellä. Sähköisen arkiston avulla pystyin laajentamaan hakua vuoteen 2008 ja käyttämään tarkempia hakutoimintoja, minkä myötä tavoitin vielä muutamia tutkimusaiheeseen sopivia juttuja, joita lehden verkkosivuston haku ei ollut löytänyt. Aineistonhaussa käytin hakusanoja ”Lemmenjoki”, ”kullankaivu”, ”kullankaivuu”, ”kullanhuuhdonta” ja ”kai-voslaki” eri taivutusmuotoineen. Aineiston aikarajauksessa päädyin vuosiin 2008–2011, koska laki astui voimaan vuonna 2011 ja aiheeseen liittyviä kirjoituksia näytti esiintyvän mainitulla aikavälillä runsaimmin. Tutkimukseen liittyvät uutisjutut ja mielipidekirjoitukset ovat jakautuneet ajallisesti melko tasaisesti tarkastelujakson sisällä (*Kuvio 1*).

Runsaimmin aiheeseen liittyviä tekstejä julkaistiin maaliskuussa 2011 (7 kpl), jolloin lehti seurasi kaivoslain eduskuntakäsittelyä.

Kuvio 1: Aineiston muodostavien uutisten ja mielipidekirjoitusten ajallinen jakautuminen aineistonkeruujaksolla.

Haun perusteella aineistooni valikoitui 69 potentiaalista juttua (Kuvio 2). Analysointivaiheessa karsin aineistosta pois 7 juttua, joiden katsoin liittyvän tutkimusaiheeseen liian ohuesti tai ei lainkaan. Lopulliseen aineistoon kuuluneista 62 jutusta 38, eli lähes kaksi kolmannesta, on uutisjuttuja. Uutisjuttujen kanssa samaan juttukokonaisuuteen kuuluvat lyhyemmät kainalojutut analysoin omina erillisinä juttuina. Kainalojuttu on erotettu varsinaisen pääjutun leipätekstistä erilliseen laatikkoon, ”kainaloksi” (Kuutti 2012, 79.) Kainalojuttuja analysoitavassa aineistossa on 5 kappaletta. Kainalojuttujen tavoin erillisinä juttuina analysoin myös niin sanotut vinkkijutut, jotka viittaavat tai tiivistävät lehdessä olevan jutun (Kuutti 2012, 77). Lapin Kansassa vinkkijutut sijoittuvat lehden etusivulle. Vinkkijuttuja aineistossa on 5 kappaletta. Tutkimuksen analyysivaiheessa kuvaan kaikkia uutis-, kainalo- ja vinkkijuttuja nimikkeellä *uutinen*, millä olen erottanut tekstit muista juttutyypeistä.

Kuvio 2: Juttutyypin jakautuminen aineistossa esiintymiskertoittain.

Aineistoon kuuluvista kirjoituksista 9 on lehden mielipidesivuilla julkaistuja mielipidekirjoituksia ja tutkimusaiheita käsittelee tarkasteluvälillä yksi kolumni. Kolumnia pidetään persoonallisena kannanottona johonkin (yhteiskunnalliseen) asiaan ja sen kirjoittaa useimmiten journalisti tai toimituksen ulkopuolinen henkilö (Kuutti 2012, 87). Saman juttutyypin alle voitaneen sijoittaa Lapin Kansan Päiväkirja –palsta, joka on eräänlainen pienen kolumnin, jonka kirjoitusvuorossa vaihtelevat lehden vakituiset kirjoittajat. Päiväkirja –kirjoituksia Lemmenjoen kullanhuhdontaan ja kaivoslakiin liittyen aineistossa on 3 kappaletta.

Yksi aineiston analysoitavista kirjoituksista on pääkirjoitus, jolla lehti virallisesti ja instituutiona ottaa kantaa johonkin yhteiskunnalliseen ja ajankohtaiseen kysymykseen. Pääkirjoitus on usein (myös Lapin Kansan kohdalla) kirjoitettu nimettömästi, millä korostetaan sitä, ettei kirjoitus edusta kirjoittajan henkilökohtaista kantaa. (Kuutti 2012, 157.)

Lopullinen aineisto on tekstinkäsittelyohjelma Microsoft Wordissa 81 A4 –sivun (fontti 12 Times New Roman, riviväli 1,5) ja 16 076 sanan mittainen.

4.3 Analyysin etenemisen kuvaus

Vastauksien hakemisen tutkimuskysymyksiin aloitin lukemalla aineiston läpi ensin kokonaisuutena kiinnittämättä huomiota yksityiskohtiin. Ensimmäisellä luentakerralla pyrin muodostamaan käsityksen siitä, mitkä aiheet ja näkökulmat kullankaivukeskustelussa aineistossa painottuvat. Jo ennen koko aineiston läpiluentaa olin saanut ennakkokäsitystä aineiston sisällöstä silmäilemällä otsikoita ja juttujen sisältöjä aineiston hakuvaiheessa.

Luettuani aineiston kertaalleen läpi tein alustavan tulkinnan, että Lapin Kansan esittämä puhe kullankaivusta ja kaivoslain muutoksesta oli värikästä ja osin ideologisesti painotunutta. Faircloughin (1997, 64-66) mukaan ideologiset representaatiot esiintyvät teksteissä yleensä pikemminkin peiteltyinä kuin suoraan ja ne kätkeytyvät muun muassa toimittajien, yleisöjen ja kolmansien osapuolten tuntemiin luonnollistettuihin kielenkäyttötapoihin ja itsestäänselvyyksiin. Sekä aineistoon kuuluvissa mielipidekirjoituksissa että uutisteksteissä käytettiin vahvaa retoriikkaa ja vastakkainasettelua, jotka liittyivät kullankaivun asemaan ja kaivoslain muutokseen. Alustava havaintoni oli myös, että kullankaivua edustavat intressiryhmät saivat olla muita enemmän äänessä ja puhe vaikutti painottuvan kullankaivun ”eduksi”.

Laadin seuraavassa vaiheessa Excel –taulukko-ohjelmaan rivin jokaiselle aineistoon kuuluvalla kirjoituksella eritellen taulukkoon jutun julkaisupäivämäärän, kirjoittajan nimen, otsikon ja jutun pituuden merkkimäärässä mitattuna. Taulukoinnin avulla pystyin järjestelemään aineistoa eri tavoin ja pystyin myös määrittämään joitain laadullisen tutkimukseni havaintojani. Hyödynsin siis laadullisessa tutkimuksessani piirteitä kvantitatiivisesta analyysistä taulukoimalla aineistossa esiintyviä puhetapoja ja toimijoita. Eskola & Suoranta (1998, 191-193) muistuttavat, että tapausten laskemisella ja taulukoinnilla voi todistella määrällisesti myös laadullisessa tutkimuksessa. Vaikka aineiston tyypittelyssä ja tapausten laskemisessa ei olisikaan kyse kvantitatiivisesta analyysistä

tä ja määrällisillä suhteilla argumentoinnista, on taulukointi kätevä tapa esitellä aineistoa, johon analyysi perustuu. Itselleni taulukointi selkeytti aineiston puhettavan painotuksia, vaikka kaikilta osin en tuloksilla määrällisesti tulisikaan argumentoimaan. Tyypittelyssä aineisto ryhmitellään tyypeiksi eli selviksi ryhmiksi samankaltaisia ominaisuuksia. Tyyppien avulla tiivistetään ja tyypillistetään – parhaimmillaan niillä kuvataan aineistoa laajasti ja mielenkiintoisesti, mutta samalla taloudellisesti (Eskola & Suoranta 1998, 182).

Matkalla kohti diskurssien määrittelyä pyrin hahmottamaan sitä kenttää, jossa diskurssit esiintyivät vastaamalla kysymyksiin, mitä kullankaivu ja kaivoslain muutos ovat ja ketkä tällä kentällä esitetään aineistossa toimijoina. Toimijat käsittävät tässä tapauksessa paitsi puheenvuoron saavat tahot (kuten haastateltava), myös tahot, joihin tekstissä viitataan poissaolevana ja ilman puheen raportointia. Aineistossa puheenvuoron saaneet toimijat olen erotellut erikseen luvussa 5.4. Aloin etsiä aineistosta toimijoita ja intressiryhmiä värittämällä ne tekstiin omilla värikoodeillaan, jotka helpottivat seuraavaa vaihetta, havaintojen taulukointia. Aineistosta ottamassani esimerkissä toimijoina esitetään Lapin Kullankaivajain Liitto ry, kaivoslakityöryhmä, ympäristöministeriö ja Metsähallitus. (Merkitessäni aineistoon eri toimijat, merkitsin vihreällä kullankaivun kannalta positiivisia intressiryhmiä ja harmaalla negatiivisia).

Lapin Kullankaivajain Liitto ry kritisoi kullankaivua koskevaa kaivoslakityöryhmän laatimaa lakiuudistusta. Liiton mukaan ympäristöministeriö ja Metsähallitus ovat johtaneet kaivoslakityöryhmää harhaan.

LK 17.10. 2008 (Uutinen)

Käytyäni aineiston läpi kirjasin löytyneet toimijat kullekin jutulle tekemääni Excel – taulukkoon ja annoin toimijalle tai intressiryhmälle värikoodin kuvaamaan kantaa, jota taho edusti jutun perusteella kullankaivuun liittyen. Kukin toimija tai intressiryhmä sai taulukoinnissa värikoodin. Vihreällä värillä merkitsin toimijat ja intressiryhmät, joille kullankaivu jutun perusteella merkitsee myönteisiä asioita. Punaisella värillä puolestaan merkitsin toimijat ja intressiryhmät, jotka jutussa esitetään kullankaivun vastakkaisena intressiryhmänä tai puhuvat koneellisen kullankaivun Lemmenjoella lopettavan kaivos-

lain puolesta. Ilman värikoodia jäivät tahot, joiden kanta ei jutusta käynyt ilmi tai heidät esitettiin neutraaleina toimijoina.

Toimijat ja intressiryhmät luokiteltuani ryhdyin selvittämään vastaavalla menettelyllä, miten kullankaivu aineistossa kuvataan. Värjäsin aineistosta juttu kerrallaan keltaiseksi tekstiosuudet, joissa vastattiin kysymykseen, mitä kullankaivu on ja mitä ominaisuuksia siihen liitetään. Esimerkissä kullankaivu esitetään paitsi harrastuksena ja elämäntapana, myös elinkeinona.

Lakiehdotuksen perusteluissa korostuu sitä valmistelleen työryhmän käsitys kullanhuuhtonnan luonteesta harrastuksena ja elämäntapana. [...] Työryhmä toteaa myös, että muutamat henkilöt elättävät itsensä kullanhuuhtonalla, mutta heidän asemaansa ei ole perusteluissa tai itse lakitekstissä selkeytetty.

LK 18.11. 2008 (Uutinen)

Samaa periaatetta noudatin etsimällä aineistosta tekstiosuuksia, joissa käsitellään uudistettavaa kaivoslakia. Kysyin aineistolta, miten kaivoslain muutos kuvataan kullankaivun osalta ja värjäsin kysymykseen vastaavat tekstiosuudet turkoosilla. Esimerkissä todetaan kaivoslain tarkoittavan ongelmia kultaa raaka-aineena tarvitsevan kultasepän työhön. (Lainauksessa eroteltuna myös toimijat ja kullankaivua esittävä puhetapa.)

Kultaseppä alkaa korualan ammattilaisena olla pikkuhiljaa huolissaan korujen raaka-aineena käytetyn Lapin kullan saatavuudesta ja kullankaivajien ammattikunnan tulevaisuudesta.

Kullanvirta jatkojalostajien käsiin lopahtaa, mikäli Lapissa kielletään kullan koneellinen kaivaminen.

LK 1.11. 2008 (Uutinen)

Esimerkistä voi havaita, miten osa tekstin puhetavoista on päällekkäisiä. Esimerkiksi *kullankaivajien ammattikunta* vastaa paitsi kysymykseen, keitä toimijoita aineistossa

esiintyy, myös kysymykseen, miten kullankaivu määritellään (ammattimaisena toimintana).

Värikoodattuani kyseiset havainnot aineistoon kirjasin vastaavat kohdat Excel-taulukkoon pelkistäen ne muutamaksi sanaksi tai maksimissaan yhdeksi virkkeeksi. Käytin vastaavaa värikoodausta, kuin toimijoiden ja intressiryhmien kohdalla; kullankaivun myönteisiä puolia tuovat seikat kuvasin vihreällä värillä, kun taas tekstiosuudet, jotka toivat esiin kullankaivun kielteisiä piirteitä, saivat punaisen värikoodin. Vastaa- vasti kaivoslakia käsittelevät tekstiosuudet tyypittelin siten, että koneellisen kullankaivun lopettavan kaivoslain uhkakuvista ja negatiivisista vaikutuksista kertovat osuudet värjäsin punaisella ja lakimuutoksen positiiviset vaikutukset värjäsin vihreällä.

Käytyäni tekstin luokitteluvaiheen läpi oli jokaisella jutulla ja mielipidekirjoituksella oma taulukkonsa, joka kertoi karkeasti jo yhdellä vilkaisulla, miten kyseinen teksti käsittelee kullankaivua ja kaivoslain muutosta. Tässä vaiheessa huomasin, että kaivoslain muutosta leimasi punainen väri, kun taas kullankaivu –keskustelua käytiin enemmän vihreällä pohjalla. Havaintoni siitä, että kullankaivua kuvailtiin positiivisten asioiden kautta ja sitä uhkaava kaivoslaki esitettiin useimmin negatiivisessa valossa, tuki siis aineiston ensimmäisen luentakertani perusteella muodostunutta alustavaa tulkintaa. Värikoodien lisäksi erotin jokaisesta aineiston jutusta sen keskeisen teeman kuvailemalla jutun pääasiallista viestiä yhdellä tai korkeintaan kahdella virkkeellä.

Diskurssien muodostaminen

Jatkoin aineiston analyysiä kohti diskurssien muodostamista erottamalla teksteistä erilaisia puhetapoja (ks. luku 3.1). Loin jälleen uuden Excel –taulukon, johon sijoitin kaikki jutut ja mielipidekirjoitukset allekkain tehden samalla jokaiselle jutulle hallitsevien ja sekundääristen puhetapojen sarakkeet. Esimerkiksi joku jutuista saattoi käsitellä pääasiassa kaivoslain muutosta ja kullankaivun historiasta kerrottiin esimerkiksi tiivistetysti juttukokonaisuuteen kuuluvassa faktalaatikossa. Toinen juttu saattoi puolestaan käsitellä pääasiassa kaivoslain eduskuntakäsittelyä, minkä yhteydessä kullankaivuun viitattiin yhdessä sivulauseessa. Sarakkeisiin pelkistin erilaisia tekstissä esiintyneitä puhetapoja,

kuten *kullankaivun historiallisuus, sekava päätöksenteko eduskunnassa, Metsähallituksen syyllistäminen, kullankaivajat päätöksenteon uhrina, elinkeino uhattuna* ja niin edelleen. Puhetavan painokkuutta korostin kirjaamalla löytyneitä teemoja erilaisin värikoodein ja tekstin fonttikokoa vaihtelemalla, ikään kuin tehdäkseni itselleni näkyväksi useimmin toistuvat ja painokkaimmat puhetavat.

Käytyäni jokaisen jutun läpi erotellen niissä esiintyvät puhetavat, jatkui arvoituksen ratkaiseminen puhetapojen yhteisiä nimittäjiä miettimällä eli pelkistämällä edellä eroteltuja puhetapoja edelleen. Kuten Alasuutari (2011, 40) kuvaa, havaintomäärää on tarkoitus karsia ja yhdistää ne raakahavaintojen avulla yhdeksi isommaksi havainnoksi tai ainakin harvemmaksi havaintojen joukoksi.

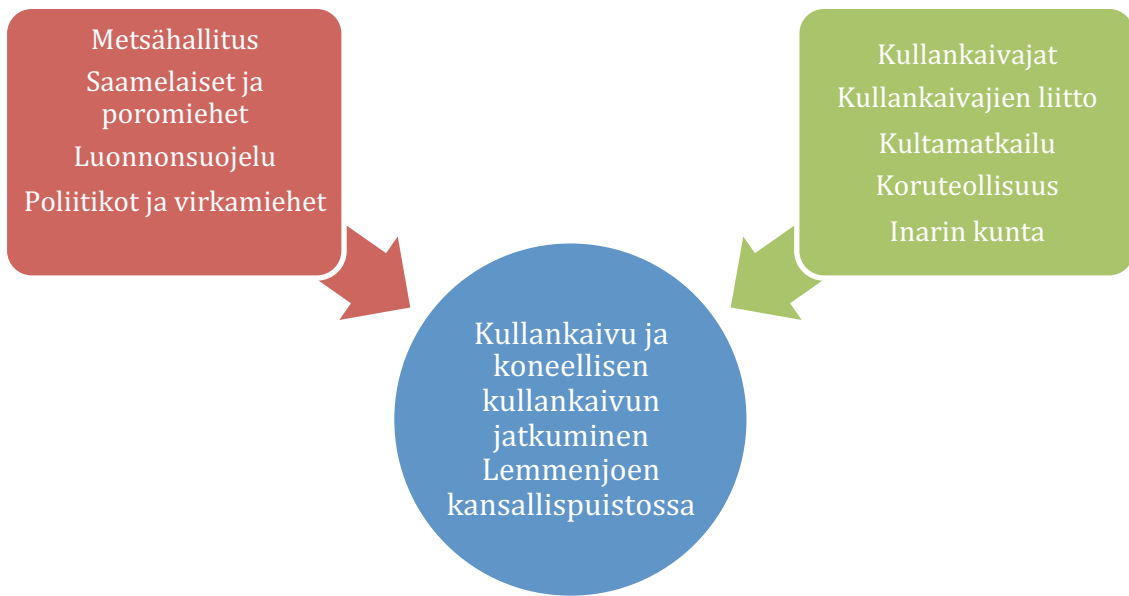
5. LEMMENJOEN KONEELLISEN KULLANKAIVUN JA KAIVOSLAIN MUUTOKSEN DISKURSSIT LAPIN KANSASSA

Aineistosta tekemäni raakahavainnot yhdistyivät lopulta harvemmaksi havaintojen joukoksi, joista rakentui kolme hegemonista diskurssia. Lemmenjoen kansallispuistossa tapahtuvaa kullankaivua ja konekaivun lopettavaa kaivoslain muutosta käsitelleissä Lapin Kansan jutuiissa ja mielipidekirjoituksissa toistuvat diskurssit nimesin vastakkainasettelun diskurssiksi, puolustusdiskurssiksi ja laillisuus- ja päätöksentekodiskurssiksi. Kukin hegemoninen diskurssi jakautui vielä edelleen niiden sisällä toistuviksi puhetavoiksi, jotka esittelen seuraavassa hegemonisten diskurssien ohella.

5.1 Vastakkainasettelun diskurssi

Aineistosta nousi selkeästi esiin puhetapa, jossa Lemmenjoen (koneellinen) kullankaivu ja kaivoslain muutos esitettiin vastakkaisten intressiryhmien välisenä kiistana. Osapuolina konfliktissa esitetään useimmin kullankaivajat ja heitä edustavat tahot, kun taas valtion omistamia maita hallinnoiva Metsähallitus, luonnonsuojelu, kaivoslakiuudistusta ajanut työryhmä, osa poliitikoista sekä saamelaiset ja porotalous esitetään aineistossa kullankaivulle vastakkaisina intressiryhminä tai toimijoina. (*Kuvio 3*)

Huomion arvoista on, että aineistossa erottuneessa vastakkainasettelun diskurssissa on havaittavissa selvää epäsymmetriaa. Kullankaivajat ja kullankaivu esitetään lähes poikkeuksetta uhreina, kun taas koneellisen kullankaivun jatkoa vastustavia tahoja syyllistetään ja demonisoidaan. Asetelma toistuu sekä aineiston mielipidekirjoituksissa, että Lapin Kansan toimituksellisessa tuotannossa. Vastakkainasetteluja käytetään aineistossa retorisisina keinoina, eli omien mielipiteiden perusteluina, aivan kuten Ponnikas (1999, 35) havaitsi tutkiessaan pohjoissuomalaisen vaikuttajien ja luonnonsuojelun suhdetta.

Kuvio 3: Vastakkainasettelun diskurssissa esiintyvien intressiryhmien suhtautuminen kullankaivuun aineiston perusteella.

”Vanha vainoaja Metsähallitus”

Valtion omistamien vesi- ja maa-alueiden – myös Lemmenjoen kansallispuiston – hallinnasta vastaava Metsähallitus nousee aineistossa toistuvasti esiin kullankaivun jatkoa vastustavana tahona. Metsähallituksen toimintaa kullankaivua ja kullankaivajia kohtaan kuvataan muun muassa vainoamiseksi. Metsähallitusta syytetään useissa aineiston teksteissä paitsi koneellisen kullankaivun kieltävän kaivoslain ajamisesta, myös kullankaivajien asumisoikeuden rajoittamisesta Lemmenjoen kansallispuistossa.

*Metsähallituksesta on kasvanut salaa ”käenpoikanen” joka on ottanut sil-
le kuulumatonta valtaa.[...]Kaivoslakiuudistus, varsinkin Lapin irtokullan
kaivaminen, on Metsähallituksen silmätikkuna.[...]ei pidä yhtään ihmetel-
lä sitä vainoamista jonka kohteeksi Lapin kullankaivajat ovat joutuneet.*

LK 29.10.2009 (Mielipidekirjoitus)

Kanamäet näkevät häätölain takaa Lemmenjoen kullankaivajien vanhan vainoojan, Metsähallituksen. Se on kahinoinut kullankaivajien kanssa lähes koko sen ajan, kun 1950-luvulta asti toiminut kulta-alue liitettiin vuonna 1971 kansallispuistoon.

LK 23.1. 2010 (Uutinen)

Tällainen uhka on nyt päällä. Metsähallitus haluaisi lopettaa koneellisen kaivun esimerkiksi Lemmenjoella.

LK 1.11. 2008 (Uutinen)

Osassa aineiston vastakkainasettelun diskurssia ilmentävissä teksteissä kullankaivun jatkumista uhkaavaa kaivoslakia kuvaillaan sotaan tai väkivaltaan viittaavan retoriikan avulla. Erityisen voimakasta käytetty retoriikka oli muutamissa mielipidekirjoituksissa, joissa esiintyy muiden muassa ilmaisuja *taistelu, veteraani, hyökkäys, ase ja kuolinisku*. Ne kaikki voidaan tulkita myös metaforiksi, joita käytetään paitsi värittämään kieltä, myös tekemään uutta asiaa ymmärrettäväksi jo tunnetun kautta. Kulttuurisidonnaisina metaforien tehokkuus edellyttää niiden ymmärtämistä vastaanottajan ja lähettäjän toimesta samalla tavalla. (Kakkuri-Knuutila 1998, 259-260.) Fiske kuitenkin muistuttaa, etteivät metaforat ole pelkästään kirjallisia apuneuvoja vaan ne ovat osa tapaa, jolla tulkitsemme arkikokemustamme. Arkielämän metaforat ovat salakavalialia, sillä niistä ei tulla helposti tietoisiksi ja niiden ymmärryksestä tulee helposti yhteiskunnan arkijärkeä, itsestäänselvyksiä. Fiske mukaan tällainen arkijärki on aina yhteiskunnallisesti tuotettua ja viime kädessä ideologista, vaikka se vaikuttaisi luonnostaan olevalta. (Fiske 2001, 123-126.)

Nuoltuaan haavojaan toistakymmentä vuotta Metsähallitus päätti antaa lopullisen kuoliniskun Lemmenjoen kullankaivuu elinkeinolle, vaikka Suomen eduskunta oli nimenomaan säätänyt, että elinkeinoa ei saa rajoittaa, kun kansallispuisto vuonna 1971 laajennettiin kulta-alueen päälle.

LK 2.11. 2009 (Mielipidekirjoitus 1)

Oikeustaistelua kesti kymmenen vuotta ja Metsähallitus laski aseensa vasta kymmenien sille tappiollisten oikeuspäätöksien jälkeen.

LK 2.11. 2009 (Mielipidekirjoitus 2)

”Vihreä mopo keulii”

Ponnikkaan (1999, 34) mukaan monien suojelukiistojen myötä on huomattu, että kansalaisten mielestä luonnonsuojelualueiden perustaminen tarkoittaa keskushallinnon sane-luratkaisuja, jotka hankaloittavat elinkeinojen kehittämistä. Tulkintaan on helppo yhtyä myös tämän tutkimusaineiston perusteella.

Metsähallituksen ohella keskeisenä koneellisen kullankaivun loppua ajavana intressiryhmänä vastakkainasettelun diskurssin sisällä esitetään luonnonsuojelu. Kritiikin koh-teeksi tarkentuvat toisinaan vihreät poliitikot, kun taas välillä kritiikin kohteena on epämääräinen ja anonyymi joukko tai ideologia kuten *vihreä aate* tai *suojelu*. Luonnonsuojeluun liittyvää puhetta leimaa aineistossa yksipuolisuus ja tulkintani mukaan useis-sa tekstiosuuksissa kyse on naturalisoivasta yksinkertaistamisesta (Jokinen ym. 2016, ks. luku 3.1). Tässä tapauksessa naturalisointi on saatu näyttämään vakuuttavalta muun muassa voimakkaaseen ja asioita yksinkertaistavaan retoriikkaan nojaten.

Vihreät ovat halunneet lopettaa kullankaivun Lemmenjoella aiemmin kuin muut.

LK 26.2. 2011 (Uutinen)

Kullankaivajat ovat ihmetelleet kaivoslain uudistamisen ympärillä esiinty-nyttä asenteellisuutta ja asiantuntemattomuutta.

– Alun perin lakiuudistuksessa koneellinen kullankaivu kokonaisuudes-saan mustamaalattiin ympäristöririkokseksi.

LK 6.6. 2009 (Uutinen)

Vastakkainasettelun diskurssissa toisintuu Ponnikkaan (1999, 40) havainto siitä, että paikalliset asukkaat saattavat pitää aktivistien ja ympäristöviranomaisten toimintaa ym-

päristökolonialismina, jossa teollinen yhteiskunta sovittaa ympäristösyntejään periferian elinkeinoja polkemalla.

Oikeustaistelun hävinneet virkamiehet ottivat revanssin kaivoslakityöryhmässä. Lemmenjoen kullankaivajat päätyivät pelinappuloiksi. Heidät päätettiin uhrata. Suuret malmikaivoshankkeet salliva lainsäädäntö vaati myönnytyksiä vihreälle aatteelle. Lemmenjoen kullankaivajat olivat sopiva kohde, kaukana valtaeliitin vaalipiireistä, vailla poliittista voimaa.

LK 3.3. 2011 (Mielipidekirjoitus)

Vihreys ja ympäristöarvot nähdään lähes pelkästään uhkana kullankaivulle elinkeinona ja kulttuurina. Toisaalta, kullankaivajat kumoavat joissain puheenvuoroissa kullankaivun ympäristöhaitat ja kääntävät huomion toisiin maankäyttömuotoihin. (vrt. luku 1.2).

–Puskuojalla on esimerkiksi kullankaivajan työmaa, joka on lopetettu ja entistetty 6 -7 vuotta sitten. Kun siitä tänä päivänä kävelee ohi, ei kukaan pysty sanomaan, mitä siinä on joskus tehty. Kun lähdet Ivalosta kesäaikaan lentokoneella, kullankaivajien jälkiä pitää tähtyä tosissaan, mutta metsänhoidon jäljet havaitsee etsimättä.

LK 28.12. 2008 (Uutinen)

Lakiuudistuksessa mainitaan, että koneellisen kullanhoidon vaikutuksia Lemmenjoen ympäristöön ei voida hallita. Lakiuudistuksessa sanotaan myös, että kullankaivuun haitallisia vaikutuksia ovat erityisesti vesistön samentuminen sekä kalastolle kiintoaineksesta ja maastolle liikkumisesta aiheutuvat haitat.

Kullankaivajain liiton mukaan Lemmenjoen tilaa tarkkaillaan ja että vesistö ei ole samentunut. Kalastoväitteen liitto kumoaa sillä, että vedestä on löydetty kiintoainetta yhtä vähän kuin hyvästä kaivovedestä.

LK 17.10. 2008 (Uutinen)

Vain kahdessa aineistoon kuuluvassa jutussa kullankaivun sanotaan uhkaavan ympäristöä. Ympäristöasioiden yksipuolinen painottuminen aineistossa herätti analyysin aikana kysymyksiä siitä, mitä teksteissä jätetään mainitsematta. Representaatioissa ja osallistujakategorioissa ympäristöasiat jäävät aineistossa selvästi alisteisiksi muuan muassa kullankaivun työllistävälle vaikutukselle. Fairclough muistuttaakin, että tekstejä analysoitaessa onkin yhtä tärkeää huomioida kirjoitetun lisäksi myös se, mikä tekstistä puuttuu. (Fairclough 1997, 80).

Kun inarilainen valiokunnan jäsen, keskustalainen kansanedustaja ei hyväksy kaivoslakityöryhmän esitystä Lemmenjoen koneellisen kullankaivun lopettamisesta lyhyessä siirtymäajassa viitaten perustuslain omaisuuden suojaa koskevaan säädökseen, kauhistelee valiokunnan varapuheenjohtaja, vasemmistoliiton kansanedustaja moottoritietyömaita muistuttavia kaivosalueita, jotka hänestä vaarantavat kansallispuiston luonnon säilymistä.

LK 23.4. 2009 (Uutinen)

Ympäristöministeri perustelee koneellisen kaivamisen kieltämistä ympäristövaikutuksilla. Kansallispuiston keskellä siirrellään valtavia maainesmassoja useampaankin kertaan kaivuuprosessin aikana.

- Vaikka maisemointityötä tehdään, ennallistaminen ei ole mikään helppo homma. Luonto ei koskaan ennallistu jokiuomissa.

- Keskellä arvokasta suojelualuetta menetetään erilaisia luontotyyppisiä, ja isojen maamassojen siirtely jokiuomassa vaikuttaa vesistöön pidemmällekin matkalle, ympäristöministeri sanoo.

LK 6.8. 2010 (Uutinen)

Keskustelussa suojelun kanssa aineistossa vastakkain asetetaan usein työ ja ihmisoikeudet (oikeudellisia kysymyksiä käsitellen enemmän luvussa 5.3 laillisuus- ja päätöksentekodiskurssin yhteydessä).

Onko tärkeämpää suojella kansallispuistoa kuin menettää työpaikat ja ajaa yrittäjät konkurssiin?

LK 29.10. 2009 (Mielipidekirjoitus)

Mieltä jäytää maan hallituksen tuore kaivoslakiesitys, joka toteutuessaan veisi mieheltä luonnonsuojelun nimissä kaivospiirin ja kodin.

LK 23.1. 2010 (Uutinen)

Kun katsoo Lapin karttaa erilaisine suojelualueineen, huomaa että suojelumopo on jo ajat sitten karannut käsistä. Kullankaivu elinkeinona on jäämässä tuon mopon alle, ja vihreän harhan vallassa olevat ajajat ovat siihen tyytyväisiä.

LK 4.2. 2010 (Mielipidekirjoitus)

Epärehelliset päättäjät

Aineistossa osansa kritiikistä saavat myös kaivoslakityöryhmään kuuluneet virkamiehet ja poliittiset päättäjät aina ministereitä myöten. Tässä aineistossa toistuvassa puhettavassa argumentit menevät monesti ristiin edellä esitetyn vihreän aatteen kanssa, mutta pätkin erottaa ne omaksi kappaleeksi. Puhettavassa vedotaan poliittisia päättäjiä ajamaan kullankaivun etua lakimuutoksen eduskuntakäsittelyn alla ja syyllistetään lakivalmisteluun osallistuneita virkamiehiä ja politikkoja valehtelusta ja harhaanjohtamisesta. Poliitikkoja ei tässä puhettavassa useastikaan mainita nimeltä, vaan heidät asemoidaan yhteen subjektipositioon määrittelemällä heidät muun muassa ”epärehellisiksi lainvalmistelijoiksi tai valtiovallaksi”. (ks. esim. Jokinen 2016, 85-87).

Kaivoslaki tulee eduskuntaan näinä päivinä. Nyt lienee jo paikallaan sanoa kullankaivun osalta totuus: virkamiehet päättivät lakkauttaa koneellisen kullankaivun kansallispuistossa. Tähän tekaistiin riittävät tekosyyt ja avainpoliitikot puhuttiin asian taakse. Kaivajien tosiasioihin perustuvat vasta-argumentit (www.kullankaivajat.fi) kaikuivat kuuroille korville - poliittinen päätös oli jo tehty.

LK 4.2. 2010 (Mielipidekirjoitus)

Kullankaivajan mukaan esitetyt kieltoperusteet, joiden mukaan Lemmenjoen kullankaivu on paisunut ja likaa luontoa vesistöjä myöten, ovat täysin tuulesta temmattuja.

Kullankaivaja viittaa Lapin Kullankaivajain Liiton nettisivuilla julkaistuun viranomaisraportteihin, jotka kumoavat nuo perättömyydet.

– Näyttää ilmeiseltä, että kaivosoikeuteni on päätetty mitätöidä valtion vallalla ja voimalla ja perusteluja tarvitaan vain muodon vuoksi, tekstin koristeena, kullankaivaja kirjoittaa ministerille.

LK 23.10. 2008 (Uutinen)

”Muille kairan kulkijoille kaunaiset poromiehet”

Poromiesten ja saamelaiden rooli vastakkainasettelun diskurssissa ei ole yhtä dominoiva kuin Metsähallituksella, luonnonsuojelulla ja epärehellisillä poliitikoilla. Heitäkin aineistossa kuitenkin leimataan tuottamalla ryhmille vahvat subjektipositiot: aineiston mukaan kaikki saamelaiset ja poromiehet haluavat kullankaivun loppuvan Lemmenjoella. Näin tekstit määrittävät subjektien olinpaikan diskurssien kentällä, joka tässä tapauksessa on vastakkainasettelu kullankaivajien kanssa (ks. esim. Suoninen 2016).

Kaivoslakimuutosta haluavat eniten seuraavat tahot: Metsähallitus, joka on valtion omistama laitos ja saamelaiset/poromiehet, joiden tavoitteena on saada maan hallinta- ja omistusoikeus alueille ja unohtaa, että meitä ei-saamelaisia asuu, elää ja toimii yrittäjinä kyseisillä alueilla enemmistö. Olemme niin sanottuja lannanriukuja tai junatuomia!

LK 29.10. 2009 (Mielipidekirjoitus)

Kullankaivaja sanoo, että Lemmenjoen kullankaivajat käyttävät vain vettä eroteluun, kun taas Kittilän kaivoksella erotellaan syanidilla.

– Meitä vastaan on ollut koko ajan Metsähallitus, ympäristöministeriö ja saamelaiskäräjät, jotka olisivat halunneet vielä lyhyemmän siirtymäajan.

LK 21.3. 2011 (Uutinen)

Kullankaivaja pitää myös saamelaiskäräjiä vihollisena, vaikka hänen vaimonsa ja kaksi poikaansa ovat saamelaisia ja pojat ovat alkuperäisiä kullankaivajia jo neljännessä polvessa eli saamelaisen perillisiä suoraan alenevassa polvessa.

LK 21.3. 2011 (Uutinen)

Lehden toimittajan kirjoittama päiväkirja –teksti kiteyttää tavallaan koko vastakkainasettelun diskurssin toimijat ja määrittää niille samalla subjektipositiot.

Kirjasta nousee mieleen myös synkempiä ajatuksia ja kysymyksiä.

Kuten että kaihertaako tuo kullankaivajien ja heidän perheittensä onnellisuus ja vapaus liikaa joitain? Urbaanien luonnonsuojelijoiden ja toimittajien taluttamia poliitikkoja? Näennäisluonnonsuojelua harjoittavaa Metsähallitusta? Muille kairan kulkijoille kaunaista poromiestä?

LK 30.12. 2011 (Päiväkirja)

Ainoastaan kahdessa aineistoon kuuluvassa kirjoituksessa kullankaivun todetaan aiheuttavan haittaa saamelaiselinkeinolle. Havainto korostaa vastakkainasettelun diskurssin sisäistä valtasuhdetta: esimerkkilainauksissa esiin tuleva päinvastainen näkökanta jää vain viittauksen tasolle verrattuna koko aineiston dominoivaan puheeseen. Puhevalta on kullankaivajilla tai heitä edustavilla tahoilla samalla kun saamelaiset ja poromiehet määritellään yhtenäisenä kullankaivua vastustavana rintamana. Kuten Jokinen ja Juhila (1993, 86-89) toteavat, diskurssien sisäisillä tapahtumilla on vaikutusta diskursiivisen kentän laajempaan organisoitumiseen. Diskurssissa käytävä kamppailu määrittää, millaiset tiedot ja totuudet, sosiaaliset suhteet ja subjektipositiot saavat oikeutuksen ja millaisiksi keskinäiset suhteet diskurssien välillä muodostuvat.

Viime vuosikymmeninä on saamelaisalueelle tunkeutunut sen kulttuuria uhkaavia tekijöitä. Näitä ovat muun muassa juuri maan ja veden taloudellista käyttöä havittelevat tahot. Ristiriitoja syntyy tällöin biokulttuurin kanssa kaivostoiminnassa, muussa maa-ainesten käytössä, tekoaltaiden ja vedenottamoiden sijoittelussa sekä metsätalouden harjoittamisessa.

LK 29.8. 2010 (Mielipidekirjoitus)

Maanantaina saamelaiskäräjien puolelta vaadittiin tiukasti koneellisen kullankaivun lopettamista, koska se tuhoaa erityisesti kansallispuiston vesiluontoa ja häiritsee kokonaisen, elävän saamelaisyhteisön elämäntapaa ja tilan tarvetta.

Saamelaiskäräjien mukaan Lemmenjoen maisemassa ei näy saamelaisten asumisen merkkejä, mutta kullankaivun ilmentämä uusi elämänasenne on täyttänyt maisemat ihmisen jäljistä.

LK 20. 4. 2010 (Uutinen)

Edellä mainittujen vastinparien lisäksi aineistossa esiintyy myös maantieteellistä vastakkainasettelua, joskaan ei niin hallitsevana kuin eri intressiryhmien vastakkainasettelut. Poliittista kaikua sisältävää etelä – pohjoinen –vastakkainasettelua luodaan kuitenkin muutamassa aineiston mielipidekirjoituksessa. Hall (2003, 91-93) sanookin, että paikka on yksi niistä kulttuurisista järjestelmistä kielen, uskonnon ja tapojen ohella, jonka diskurssilla asemoimme itsemme yhteiskunnassamme ja annamme elämällemme merkitystä. Paikan avulla muun muassa määrittelemme symboliset rajat, joiden avulla erotamme kulttuuriin kuuluvat ja siihen kuulumattomat tahot toisistaan. Aineistosta otetuissa esimerkeissä yksinkertaistetaan ja yhtenäistetään Lapin ihmiset, vallankäyttäjät ja kehäkolmosen sisällä olevat.

Lapin ihmisillä on syytä huoleen. Valta asuu Helsingissä ja muualla ruuhka-Suomessa. Vallankäyttäjät eivät sallisi Lapin laajoilla selkosilla oikeastaan muuta toimintaa kuin matkailua ja poronhoitoa.

LK 2.11. 2009 (Mielipidekirjoitus)

Lemmenjoen kullankaivajat olivat sopiva kohde, kaukana valtaeliitin vaalipiireistä, vailla poliittista voimaa.

LK 3.3. 2011 (Mielipidekirjoitus)

Kehäkolmosen sisältä katsotaan Lappia avoimesti, tänne sopivat molemmat elinkeinot: poronhoito ja matkailu. Arvoisat kansanedustajat, olisiko teidän mielestä hyvä pitää kiinni muista - pienistäkin elinkeinoista?

LK 4.2. 2010 (Mielipidekirjoitus)

5.2 Puolustusdiskurssi

Lapin kullankaivun imago on aina ollut hyvin ristiriitainen; katsojasta, näkökulmasta ja aikakaudesta riippuvainen. Viime vuosikymmeninä se on löytänyt roolinsa, jossa yhdistyy ammattimaisuus, vapaa-ajan harrastus, matkailu ja luontoarvot.

LK 8.8. 2009 (Pääkirjoitus)

Toisen aineistossa hegemoniseksi tunnistettavan diskurssin olen nimennyt puolustusdiskurssiksi. Puhetavassa on havaittavissa selkeä asennelataus; se puolustaa kullankaivun jatkumista esittämällä kullankaivun hyötyvaikutuksia. Niistä näkyvin puolustaa kullankaivua kaivajien elinkeinona ja muistuttaa lisäksi kullankaivun taloudellisista kerrannaisvaikutuksista Lemmenjoen matkailulle, Inarin kunnalle ja koko Lapille. Puolustusdiskurssissa vedotaan lisäksi Lemmenjoen pitkään kultahistoriaan ja korostetaan kullankaivajien muodostavan ainutlaatuisen ja omavaraisen yhteisön, joka ”elää ja hengittää muuhun tahtiin kuin muu Suomi”. Yhtäläillä kuin vastakkainasettelun diskurssissa, myös puolustusdiskurssissa korostuu diskurssianalyysin ja representaatioiden tarkastelun ydin: tutkijana kysyin toistuvasti aineistolta, mikä tekstistä jää puuttumaan. Merkikielten tavat esittää maailmaa kytkeytyvät vallankäyttöön: diskurssit palvelevat maailman esittämistä tietyltä kannalta ja vaikuttavat tapaan, jolla maailmasta (tässä tapauksessa kullankaivusta) puhutaan (ks. esim. Fairclough 1997, 80; Kunelius 2004, 224-225).

Elinkeino ja kerrannaisvaikutukset

Näkyvimvät perustelut, joita aineistossa esitetään Lemmenjoen koneellisen kullankaivun säilyttämiseksi, liittyvät sen työllistävään vaikutukseen. Puhetavassa kullankaivu esiintyy elinkeinona, joka lakkaisi, mikäli koneellisen kullankaivun Lemmenjoen kansallispuistossa kieltävä kaivoslaki astuu voimaan. Ponnikkaan (1999, 40) mukaan luonnonsuojelusta käytävät arvokonfliktit heijastelevat ihmisten erilaista suhtautumista maisemaan ja ympäristöön. Maaseutuväestön suhtautuminen ympäristöön on perinteisesti ollut toiminnallista, eikä siinä ole ollut tilaa kauneusarvojen korostamiselle. Maanviljelijöille ja metsureille luonto on merkinnyt elinkeinoa – aivan kuten Lemmenjoen kullankaivajillekin.

Jos piirrämme Lapin karttaan luonnonpuistot, kansallispuistot, erämaalueet, soidensuojelualueet ja Natura-alueet, huomaamme että uhattuna ei ole luonto vaan ihminen ja hänen arvokkain ominaisuutensa, ihmisen työ.

LK 2.11. 2009 (Mielipidekirjoitus)

Elinkeinoon säilyttämistä puolustavat vahvimmin kullankaivajat itse, mutta puhetapa esiintyy myös joidenkin politikkojen puheenvuorojen representoinneissa.

Elinkeinoministeri mukaan ei ole oikein, jos Lemmenjoella nyt toimivan konekaivajien sukupolven työ katkaistaan.

LK 20.9. 2009 (Uutinen)

- On tärkeää, että kullanhuuhdonta Lapissa jatkuu. Se on paitsi elinkeino, myös olennainen osa kulttuurihistoriallista perinnettä. (Ympäristöministeri)

LK 6.8. 2010 (Uutinen)

Suunnitteilla oleva kaivoslakiuudistus lopettaa koneellisen kullankaivuun Lemmenjoella.

–Ja lopettaa siinä samalla parinkymmenen yrityksen elinkeinon. Ilman minkäänlaisia kompensatioita. Samalla laki rikkoo perustuslailla suojattuja oikeuksia ja elinkeinojen vapautta, Lapin kullankaivajain liiton puheenjohtaja sanoo.

LK 7.8. 2009 (Uutinen)

Keskustelussa korostetaan lisäksi kullankaivun taloudellista merkitystä Inarin kunnalle, jolle kullankaivajat maksavat veronsa. Lisäksi puhettavassa muistutetaan kullankaivun olevan alueen ainoita teollisia elinkeinoja.

- Kullankaivu työllistää 20 - 30 henkilöä, jotka yrityksineen ovat vuosikymmenien aikana maksaneet veronsa Inariin.

-Kullankaivu on Inarin kunnassa ainoita teollisia elinkeinoja.

LK 23.1. 2010 (Mielipidekirjoitus)

Kirjailijan mukaan kullankaivu on ollut keskeisimpiä tekijöitä Inarin kehityksessä. Kultaryntäyksen syttyessä pitäjässä oli noin 600 asukasta. Asukasmäärä kaksinkertaistui, kun kullankaivu toi Inarin ja Utsjoen maailman tietoisuuteen.

LK 20.7. 2009 (Uutinen)

Myös puolustusdiskurssin sisällä voi havaita värikästä retoriikkaa ja metaforien käyttöä tekemään puheesta ymmärrettävää.

Tummiä pilviä Lemmenjoen kullankaivun ylle kasaa myös valmisteilla oleva kaivoslaki. Täysin käsittämätön lakiehdotus lopettaisi toteutuessaan Lemmenjoen konekaivun neljässä vuodessa. Välillisesti se myös vaikuttaisi erittäin kielteisesti Lemmenjoen kylän ja koko Inarin kunnan matkailuun ja työllisyyteen.

LK 16.7. 2009 (Uutinen)

Kotimainen koruteollisuus olisi aineistossa esiintyneen puheen perusteella yksi koneellisen kullankaivun loppumisesta kärsivistä elinkeinoista.

Koneellisen kullankaivuun loppuminen Lemmenjoella tietää synkkiä aikoja myös kotimaiselle koruteollisuudelle.

Arvioiden mukaan noin 85 prosenttia sen käyttämästä kullasta tulee Lemmenjoen konekaivauksilta.

LK 17.7. 2010 (Uutinen)

Kullanvirta jatkojalostajien käsiin lopahtaa, mikäli Lapissa kielletään kullan koneellinen kaivaminen.

LK 1.11. 2008 (Uutinen)

Analyysini mukaan Lemmenjoen koneellisen kullankaivun loppumisella olisi myös matkailuun ulottuvia vaikutuksia. Toimituksellisissa teksteissä ja mielipidekirjoituksissa kullankaivu ja Lapin kulta nähdään lisäarvona ja imagotekijänä – jopa vetonaulana – Lapin matkailulle. Havainto on ristiriitainen muun muassa hallituksen kaivoslakiesityksen (HE 273/2009) kanssa, jossa koneellisen kullanhuuhdonnan jatkuvasti kasvavien haittojen todetaan kohdistuvan muun muassa alueen muuhun elinkeinotoimintaan ja virkistyskäyttöön.

Lemmenjoen kansallispuiston alueella käy 10 000 matkailijaa vuodessa kokemassa toisenlaista Lapin eksotiikkaa. Kultamatkailu antaakin merkittävää lisätienestiä muulle väestölle Lemmenjoen alueella.

LK 8.8. 2009 (Pääkirjoitus)

Hetkellä, jolloin kaivoslain uudistuksella ajetaan loppua Lemmenjoen ammattimaiselle kullankaivulle, Suomen pankin pääjohtaja nosti kullan esille yhtenä Lapin ja Inarin mahdollisuuksista sekä osana Lapin vahvaa matkailuimagoa.

LK 1.4. 2010 (Uutinen)

Voiko Lapin matkailun vetonaulana toimia Lapin kulta, jos kultahiput ja -korut tuodaan ulkomailta ja olut Lahdesta?

LK 4.2. 2010 (Mielipidekirjoitus)

Leipätekstien lisäksi kullankaivun työllisyys- ja kerrannaisvaikutuksista muistutetaan myös juttuelementin perässä olevissa faktalaatikoissa. Myös niissä voi erottaa asennelauksen; kullankaivun loppuminen nähdään uhkana, jota korostavat muun muassa voimakkaat sanavalinnat kuten *uhka*, *pelko* ja *riipaista*.

Lemmenjoki

Kullan merkitys

Alueella parikymmentä ammattimaista koneellista kullankaivajaa.

Kaivospiirejä 24. Omistajia noin 90.

Tuottaa vuodessa 80 prosenttia (20 kiloa) Lapin irtomaista saadusta kullasta.

Lemmenjoella käy vuosittain noin 10 000 matkailijaa.

Kulta-alue on 0,05 prosenttia Lemmenjoen kansallispuiston pinta-alasta.

Inari, Sodankylä, Salla ja Lapin liitto tukevat kullankaivajien vaatimuksia.

LK 7.8. 2009 (Uutinen)

Näitä pelätään:

Lemmenjoen lähes 150-vuotias kullankaivuhistoria katkeaa.

Koruteollisuuteen saatava kotimainen kulta loppuu.

Kultamatkailu hiipuu.

LK 14.8. 2010 (Uutinen)

Tausta

Kullankaivu

Kultaa on kaivettu ammattimaisesti Lemmenjoella jo 130 vuotta. Koneellisesti kultaa on kaivettu 1950-luvulta lähtien.

Lemmenjoen alue on Euroopan rikkaimpia kulta- ja jalokiviesiintymiä.

Lapin kullankaivajien liitossa on yli 3000 jäsentä, noin 5000 ihmistä käy kultavaltauksella kesäisin kaivamassa vähintään viikon.

Konekaivajia on kymmenkunta yksikköä, konekaivuun lopettaminen riippaisee suoraan noin pariakymmentä ihmistä.

LK 17.7. 2010 (Uutinen)

Aito kullankaivu osana Lapin historiaa

Aineistossa Lemmenjoen koneellisen kullankaivun säilyttämistä perustelevassa puheessa vedotaan useasti Lapin vuosikymmenten takaiseen kultahistoriaan ja -kulttuuriin. Puhetavan perusteella kullankaivu on yli vuosisadan takainen perinne, joka on jo niin vakiintunut osa Lappia ja Lapin kulttuurihistoriaa, että se tulisi säilyttää. Tämän linjan otti myös Lapin Kansan ainoa tutkimukseni tarkasteluvälillä julkaisema pääkirjoitus, jossa käsiteltiin Lemmenjoen kullankaivun jatkoa kaivoslakiuudistuksen alla.

Lemmenjoen kullankaivu on siinä määrin olennainen osa koko Lapin historiaa, ettei sitä kovin vähin perustein pidä mennä tarvelemään. Kaivoslaki ajaa hyvää asiaa, Lapin luonnon säilymistä, mutta myös kullankaivu kuuluu Lapin luontoon, sekin pitää pystyä säilyttämään. Kultahistoria on täynnä mielenkiintoisia, traagisia ja koomisia tarinoita, kulta on aina herättänyt suuria tunteita ja intohimoja. Siihen liittyy äärimmäisen paljon salamyhkäisyyttä, sankareita, veijareita ja huijareita.

LK 8.8. 2009 (Pääkirjoitus)

–Lapiokaivajat eivät riitä toimittamaan meille sellaista kultamäärää kuin tarvittaisiin. Jos näin käy, pidän tapahtunutta myös merkittävänä kulttuurihistoriallisena menetyksenä. Lapissa on sentään kultaa kaivettu jo 1800-luvulla, Lemmenjoellakin.

LK 1.11. 2008 (Uutinen)

Yki puolustusdiskurssiin kuuluva puhetapa kuvaa kullankaivun autenttisuutta ja askeettisuutta. Sonja Leppänen (2016) on tutkinut pro gradu –tutkielmassaan

nykykullankaivajien elämää Lapissa ja hän erotti etnografisessa tutkimuksessaan kullankaivajien puheesta muun muassa autenttisuuskurssin. Siinä korostui etenkin autenttisen ja harrastelijamaisen kullankaivun välinen ristiriita. Aidoimpina kullankaivajina pidettiin Lapissa vakituisesti asuvia ja niitä, jotka saivat kullasta pääasiallisen toimeentulonsa. Samaa puhetapaa on erotettavissa myös tässä tutkimusaineistossa, jonka esimerkkilainauksissa viitataan Pöysää (1997, 175-176) mukaillen saman kategorian sisällä ensisijaisiin ja toissijaisiin kullankaivajiin. Kategorian keskukseen sijoittuvat näin ollen edustavimmat, *“aidot ja ammattimaiset”* kullankaivajat, kun taas laidoille jää marginaalisemmat ryhmät, kuten *“rikas eliitti”* (ks. emt.).

- Kullanhuuhdonta on ollut jokamiehenoikeuteen verrattava, edullinen harrastus, jonka rungon muodostavat vetreät eläkeläiset. Heidän tulonsa eivät ole välttämättä suuret, mutta aiemmin ahkeralla työllä ja osaamisella lapiokaivu ja huuhdonta on voinut jopa kannattaa.

Uuden lain on arveltu nostavan lupien hinnan 3-5 kertaisiksi nykyisestä. Lapin kullankaivajain liiton puheenjohtaja pelkää huuhdonnasta tulevan rikkaan eliitin harrastus.

- Kullankaivun imago muuttuu ja kultamaille lähdetään isolla rahalla, vaikka sitten kaivinkonein.

LK 2.7. 2011 (Uutinen)

Kullankaivua ei voi jättää vain rahamiesten harrastukseksi.

– Kun ammattimaisuus loppuu, niin aitous on poissa, sanoo kullankaivaja painokkaasti.

LK 21.3. 2011 (Uutinen)

Samassa uutisjutussa edellisen sitaatin sanoja, kullankaivaja rinnastaa kullankaivajat jo kadonneeseen Lapin kulttuuriperinteeseen sekä toiseen Lapin myyttiseen hahmoon, joulupukkiin. Asioiden vertaaminen on tavanomainen tapa muodostaa perusteluita. Kaakkuri-Knuuttila (1998, 252) korostaa kuitenkin, että tällöin on oltava tarkkoja siitä, että ovatko kahden tilanteen yhtäläisyydet todellakin suurempia kuin eroavaisuudet.

– Ei ole enää hiihtävää poromiestä tai puita uittavaa tukkijätkää, mutta lapiolla kultaa kaivavia luomukullankaivajia on vielä, hän sanoo.

– Matkailu käyttää markkinoinnissa kahta partaukkoa: joulupukkia ja kullankaivajaa. Vain toinen heistä on todellinen henkilö, mutta voi olla, ettei hänkään kovin kauan.

LK 21.3. 2011 (Uutinen)

Esimerkkien kaltaista positiivisten stereotyyppien esittämistä voidaan kutsua myös idealisaatioksi tai autostereotyyppiaksi, jossa stereotyyppiä voi kohdistua oman ryhmän lisäksi myös sellaiseen vieraaseen ryhmään, joka on sosiaalisessa luokittelussa itsestä kauempana eikä näin muodosta uhkaa (ks. Pöysä 1997, 28). Aineistossa idealisaatiota esiintyy yhtäältä kullankaivajien autenttisuuden esittämisen kautta, mutta toisaalta heidän esitetään olevan myös moderneja ja tähän aikaan kiinnittyneitä. Myös Leppänen (2016, 26) havaitsi tutkimuksessaan, että kullankaivajat esitettiin sekä nostalgisena kaipuuna johonkin entiseen, että aktiivisina nykykulttuurin edustajina. Tällaista representointia löytyy tämänkin tutkimuksen aineistosta.

Suomalainen kullankaivaja ei enää ole huopahattu-erakko, vaan elää tiukasti tässä päivässä ja tämän päivän vaatimuksissa. Olemme luoneet maailman puhtaimman tavan tuottaa kultaa pienimmällä mahdollisella hiilijalanjäljellä, mitä arvostetaan Siperiasta Alaskaan.

LK 4.2. 2010 (Mielipidekirjoitus)

Ainutlaatuinen yhteisö

Puolustusdiskurssiin liitän myös aineistossa erottuvan puhetavan, jossa kullankaivajat esitetään omavaraisena (ks. yllä autenttisuus) ja ainutlaatuisena, harmittomanakin yhteisönä. Puhetavassa on selvä onnellisuuden ja vapauden korostus: kullankaivajat kuvataan erämaassa irrallaan muusta sivilisaatiosta asuvana joukkona, joka pärjää omillaan. Useissa jutuissa kullankaivajat kuvataan osana perhettä ja uutisjutuissa voidaan kaivajan lisäksi esiintyä vaimo, koira tai lapsi. Tulkintani mukaan tämän kaltainen argumen-

tointi on yleisön tunteisiin vetoavaa. Ylikosken mukaan tällainen argumentointi voi estää yleisössä väitteiden ja niiden perusteluiden kriittisen arvioinnin, mikä kuuluu selvästi hyväksyttävän argumentaation ulkopuolelle. Toisaalta, tunteisiin vetoamalla yleisö voidaan saada motivoituneeksi argumentaatiotilanteeseen osallistumiseen, jolloin tunteisiin vetoaminen voi myös edistää kriittisen argumentaation tavoitteita. (Ylikoski 1998, 161-161.)

Toista on kesällä, jolloin Lemmenjoella työskentelee ainutlaatuinen yhteisö, jonka muodostavat kullankaivajat, heidän puolisonsa ja lapsensa.

Yhteisö elää ja hengittää eri tahtiin kuin muu Suomi.

On pakko, sillä Lemmenjoella ei ole teitä eikä sähkölinjoja. Kaupassa käydään kerran kuukaudessa.

Aina silloin tällöin Lemmenjoki vie satunnaisen matkailijan sydämen.

LK 14.12. 2011 (Uutinen)

Ehkä korostuvimmin kullankaivajan ammatin katoavaisuutta ja alakuloa maalailee juttu, jonka otsikko ”*Ammatti, joka ei periydy isältä pojalle*” kertoo jo tekstin olennaisimman viestin: viisivuotiaasta pojasta ei voi tulla isänsä kaltaista kullankaivajaa, koska kaivoslaki on viemässä pojalta mahdollisuuden ammatin harjoittamiseen tulevaisuudessa.

Kullankaivajan poika, 5, lapioi hiekkaa huuhdontaränniin Lemmenjoen kultamailla. Hänen ilmeensä on totinen.

Pojan isä kullankaivaja nojailee omaan lappioonsa rännin vieressä. Hän rapsuttaa ohimoitaan kauhtuneen lippalakin alta ja katsoo kunnioittavasti pientä pellavapäistä kullanhuuhtojaa.

- Tämän kesän isoin hippu oli pojan löytämä. Isän käy vähän kateeksi, kullankaivaja sanoo.

Innokkaasta pienestä kullankaivajasta ei kuitenkaan isona voi tulla isän kaltaista kullankaivajaa. Ei ainakaan Lemmenjoella.

Ensi vuoden alusta voimaan tuleva uusi kaivoslaki siirtää suomalaisen kullankaivajan ammattikunnan historiaan.

LK 17.7. 2010 (Uutinen)

5.3 Laillisuus- ja päätöksentekodiskurssi

Kolmannen aineistosta rakentuvan diskurssin olen nimennyt laillisuus- ja päätöksentekodiskurssiksi. Aineiston lehtitekstit on julkaistu vuosina 2008–2011, joten on ilmeistä, että suuri osa tutkimusaiheeseen liittyvistä jutuista ja mielipidekirjoituksista liittyy vuonna 2011 säädettyyn kaivoslakiin ja sen valmisteluprosessin ympärillä käytyyn keskusteluun. Tässä aineistossa lehtitekstit paitsi esittävät muun muassa eduskunnassa käytyä lainvalmistelukeskustelua, myös osallistuu keskusteluun mielipidekirjoitusten ja juttujen kautta. Laillisuus- ja päätöksentekodiskurssi on osin päällekkäinen vastakkainasettelun diskurssin kanssa, koska juuri lakia valmistelleiden virkamiesten ja poliitikkojen suhde kullankaivajiin esitetään jännitteisenä. Toisaalta laillisuus- ja päätöksentekodiskurssi menee useissa kohdin päällekkäin puolustusdiskurssinkin kanssa, perustelvatthan muun muassa kullankaivajat elinkeinonsa säilyttämistä usein muun muassa oikeusturvallaan. Erotin laillisuus- ja päätöksentekodiskurssin kuitenkin omaksi puhetakseen, koska tässä puheavaruudessa liikutaan usein tasoilla, joita kaksi edellä esiteltyä diskurssia eivät tavoita. Näistä keskeisimmät ovat kansallispuisto- ja kaivoslain motiivitulkintaisuutta ja sekavaa lainvalmistelua koskeva keskustelu.

Kullankaivajien oikeusturva

Vastakkainasettelun diskurssissa ilmennyttä poliitikkojen syyllistämistä on tunnistettavissa myös laillisuus- ja päätöksentekodiskurssissa, jonka sisällä yksi puhetapa vetoaa kullankaivajien oikeusturvaan. Kullankaivajien ja heitä edustavien tahojen mielestä kaivoslaki uhkaa kaivajien perustuslaissa säädettyjä oikeuksia valita asuinpaikkansa. Joissain esimerkeissä kyseenalaistetaan kullankaivajien tasa-arvoisuus muihin Suomen kansalaisiin nähden. Lemmenjoen kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman mukaan (Metsähallitus 2009, 32) Lemmenjoella kansallispuiston alueella on noin 130 kappaletta kämppiä ja muita rakennuksia, joista kullankaivajien rakennukset (n. 100 kpl) muodostavat suurimman osan. 2000-luvun aikana rakennusten määrä kullankaivalueella oli lisääntynyt kymmenillä ja Metsähallituksen mukaan (ks. emt.) rakentamisen hallitsemiseksi tarvitaan selkeämmät pelisäännöt.

Lemmenjoen kulta-alueen elinkautiseksi asettunut kullankaivaja on miettinyt kaamoksen keskellä mökissään äärimmäisiäkin keinoja taistellakseen elinkeinonsa ja kotinsa puolesta.

LK 23.1.2010 (Uutinen)

- Kaivoslakiesityksestä huokuu täydellinen piittaamattomuus aiemmasta lainsäädännöstä, oikeuspäätöksistä sekä hallintoa velvoittavista tasapuo-lisuus- ja yhdenvertaisuusperiaatteista, sanoo puolestaan hollolalainen kultaseppä, kullankaivaja ja konekaivospiirin omistaja.

LK 16.2. 2010 (Uutinen)

Miessiläiset aikovat kysyä oikeusministeriötä myöten, kuuluvatko he kansalaisina Suomen valtiosäännön ja perustuslain piiriin oikeudessa valita vapaasti asuinpaikkansa. Heistä Metsähallitus ja sitä muutamilla päätöksillään myötäillyt Rovaniemen hallinto-oikeus ovat pyrkineet ohittamaan perustuslain.

LK 2.4. 2009 (Uutinen)

Laillisuus- ja päätöksentekodiskurssissa ei pyritä samanlaiseen stereotyyppien ja myytien kautta tapahtuvaan yleisön vaikuttamiseen kuin kahdessa edellä avatussa diskurssissa, mutta myös tässä puheavaruudessa voi erottaa värikästä kielenkäyttöä ja vakuutetta. Kullankaivajien viimeisenä mahdollisuutena mainitaan EU:n ihmisoikeustuomioistuim, jonne kaivajat aikovat tarpeen tullen valittaa heidän kannalta kielteisistä päätöksistä.

- Toivo on nyt aluksi Suomen eduskunnan perustuslakivaliokunnassa, mutta homma katsotaan tarvittaessa loppuun asti Euroopan ihmisoikeustuomioistuinta myöten. Ehkä ne saavat lopulta kiskoa minut väkisin koneen hytistä.

LK 23.1. 2010 (Uutinen)

Kullankaivajat pitävät ratkaisua täydellisen epäoikeudenmukaisena. On puhuttu jopa EU:n ihmisoikeustuomioistuimeen valittamisesta.

LK 14.12. 2011 (Uutinen)

Kaivajat olivat ennen kansallispuistoa

Se (Metsähallitus) on kahinoinut kullankaivajien kanssa lähes koko sen ajan, kun 1950-luvulta asti toiminut kulta-alue liitettiin vuonna 1971 kansallispuistoon.

- Eduskunta ja Kekkonen edellyttivät silloin, että uudessa kansallispuistossa säilytetään ennallaan paikallisten asukkaiden ja retkeilijöiden oikeudet, jotka koskevat muun muassa poronhoitoa, puun käyttöä ja kullanhuhdonta.

LK 23.1. 2010 (Uutinen)

Aineistossa toistuu näkemys, jonka mukaan kullankaivajilla on laillinen oikeus jatkaa koneellista kullankaivua Lemmenjoella, koska kansallispuisto laajennettiin aikanaan toimivan kulta-alueen päälle vuonna 1970 eikä päinvastoin. Puheenvuoroissa muistutetaan, että vaikka kullan koneellinen kaivu kiellettiin kansallispuistossa vuonna 1991, luvattiin silloisille kaivajille, että lakimuutos ei uhkaa heidän elinkeinoaan. Laintulkinta ei kuitenkaan ole yksiselitteinen, ainakaan tutkimukseni aineiston valossa.

Lakiesityksen valmistellut hallitusneuvos työ- ja elinkeinoministeriöstä sanoo, että konekaivuu on kielletty Lemmenjoen kansallispuistossa jo 1991. Muutamilla on ollut siihen edelleen oikeus, joka perustuu ennen tuota vuotta saatuun oikeuteen.

Lapin kullankaivajain liiton toiminnanjohtaja pitää hallitusneuvoksen perustelua osatotuutena:

– Lemmenjoella kiellettiin 1991 koneellisen kullankaivuun laajeneminen, mutta silloin määriteltyjen rajojen sisällä toiminnan sallittiin jatkua. Ne, joilla silloin oli toimintaa, ovat saaneet jatkaa ja heidän valtauksena muutettiin kaivospiireiksi.

LK 23.12. 2009 (Uutinen)

Kun Lemmenjoen kansallispuistoa laajennettiin kulta-alueelle, kirjattiin lakiin ja alempiin määräyksiin myös kullankaivajien oikeudet. Sittemmin niitä on vahvistettu mm. useilla korkeimman hallinto-oikeuden päätöksillä.

LK 15.3. 2011 (Uutinen)

Valkonen (2007, 32-34) sanoo, että paikka voi olla sisäisesti ristiriitainen nykyisyyden, menneisyyden ja tulevaisuuden suhteen paitsi vaihtelevuudella eri toimijoiden sosiaalishistoriallisessa taustassa, myös luonnon tai luonnonmaiseman historiallisuudessa. Luontoa voi ajatella ensinnäkin pintana, jonka päällä historia kulkee tai paikkana, joka itsessään on historiallinen ilman ihmisen toimintaakin. Valkonen viittaa Ylä-Lapin metsäkiistaan, jossa on tunnistettavissa samankaltaisia ristiriitoja kuin Lemmenjoen kullankaivukysymyksissä paitsi sijaintinsa, myös eri intressiryhmien suhteen. Ylä-Lapin metsäkiistaan osallistuneilla toimijoilla ja eturyhmillä oli Lapin Kansan kirjoituksissa (ks. emt.) hyvin erilaisia tulkintoja paitsi paikan historiasta, myös nykyisyydestä ja tulevas-ta. Väitteitä paikan historiasta käytettiin tässäkin tapauksessa perusteluina toiminnan oikeuttamiseen.

Eräs aineiston puhetavoista kuvaa kaivoslain käsittelyä eduskunnassa. Erityisen väritynyttä kielenkäyttöä oli alkuvuonna 2011, jolloin kaivoslaki oli valiokuntakäsittelyssä. Kaivoslain valmistelusta puhutaan muun muassa kömmähdyksenä, arpajaisina ja se-kasortoisena prosessina.

Kullan konekaivu sekoitti hallitusrintaman konseptit (Otsikko)

Hallituspuolueet joutuvat paikkaamaan kaivoslain valiokuntakäsittelyssä sattunutta kömmähdystä jälkikäteen.

Uuden lain myötä koneellinen kullankaivu Lemmenjoen kansallispuistossa loppuu.

Kullankaivulle tuli kuitenkin talousvaliokunnassa peräti 15 vuoden siirtymäaika, kun opposition esitys voitti arvalla.

LK 26.2. 2010 (Utinen)

Kaivoslain käsittely lipesi eduskunnassa (Otsikko)

Uuden kaivoslain erikoinen vaellus eduskunnassa jatkuu. Lain muokausmanööveri suuressa valiokunnassa johti perjantaina sekasortoiseen prosessiin.

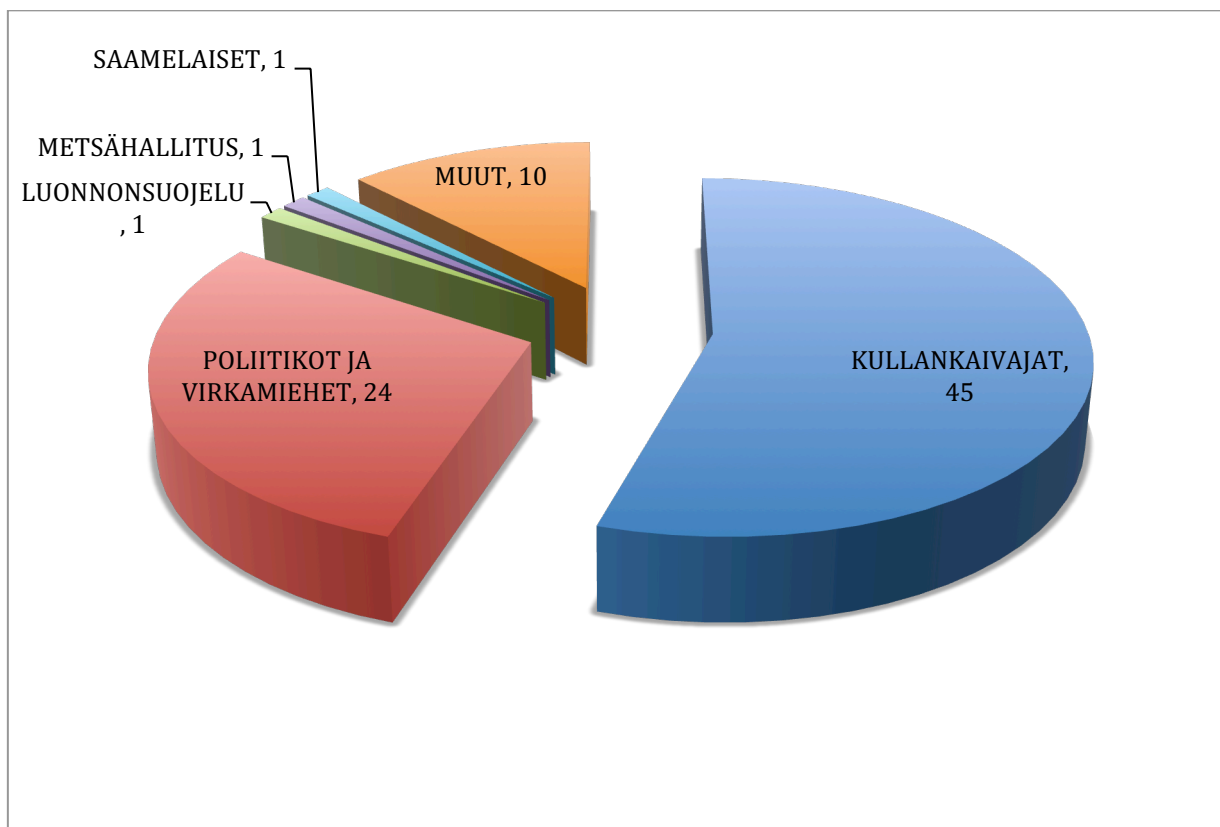
LK 5.3. 2011 (Utinen)

5.4 Ketkä määrittelevät kullankaivun ja kaivoslain muutoksen?

Tutkimukseni kannalta pidän merkittävänä havaintoa siitä, ketkä kullankaivua ja Lemmenjoen koneellisen kullankaivun lopettavan kaivoslain vaikutuksia pääsevät aineistossa määrittelemään. Tähän tutkimuskysymykseen hain vastausta tutkimalla aineiston lehtikirjoituksia keräten tietoa siitä, keitä kirjoituksissa haastateltiin tai keiden puhetta tai mielipiteitä esitettiin epäsuorasti. Puheenvuoron käyttäjien kvantifioinnin suoritin laatimalla kullekin aineiston jutuista ja oman rivin Excel –taulukkoon ja luokittelemalla puheenvuoron saajat omiin sarakkeisiinsa. Mielipidekirjoitusten ja kolumnien kirjoittajat olen käsitellyt yksinä ”äänen antajina”, ja heidät olen luokitellut aineistossa puheenvuorojen käyttäjiksi samaan tapaan kuin esimerkiksi uutisjutussa haastatellut henkilöt. Jaoin aineistossa esiintyvät haastateltavat tai epäsuorasti puheenvuoron saavat henkilöt ja tahot sekä mielipidekirjoittajat kuuteen ryhmään: kullankaivajat, poliitikot ja virkamiehet, luonnonsuojelijat, saamelaiset, Metsähallituksen edustajat ja muut.

Faircloughin (1997, 107-108) mielestä diskurssin representaatiossa yksi tärkeistä muutujista on se, kuinka pitkälle representoivan diskurssin (toimittajan puhe) representoidun diskurssin (raportoitu puhe) välistä rajaa pidetään yllä. Yksi tavoista pitää näitä rajoja yllä on antaa ihmisten puhua omasta puolestaan, joko suoraan lainauskein tai epäsuoralla esityksellä, joka sisällöltään vastaa sanotun sisältöä täsmällisesti. Uutisissa representoituja puheääniä kohdellaan harvoin tasapuolisesti: toiset korostuvat ja toiset marginalisoidaan. Puheääniä voi käyttää toistensa kehyksinä ja puheiden painoarvoa voi säädellä myös sisällyttämällä toisia puheääniä toimittajan puheeseen. Fairclough (emt.) kuitenkin

kin korostaa, että puheäännet muodostavat usein hienovaraisen verkon, jonka tasa-arvoa tai puolueettomuutta ei voida arvioida pelkästään sen perusteella, kenen puheääniä kulloinkin representoidaan tai kuinka paljon kullekin annetaan tilaa. Objektivisuuden vaikutelman luomisessa tasapuolisuus on tärkeää, ja sen toteutumista voi arvioida muun muassa tarkkailemalla puheäänien asemointia tekstien alku- ja loppuosiin.

Kuvio 4: Puheenvuorojen jakautuminen eri ryhmille aineistossa.

Aineistossa puheenvuoron sai yhteensä 82 henkilöä tai toimijaa, joista 45 eli yli puolet (kuvio 4.) edusti kullankaivajiksi nimeämäni ryhmää. Luokittelin ryhmään kuuluviksi varsinaista kullankaivutyötä harjoittavien lisäksi Lapin kullankaivajain liiton edustajat, sekä tahot, jotka aineistossa selkeästi ajavat kullankaivajien etua. Näitä tahoja aineistossa edustivat kullankaivusta kirjoittaneet kirjailijat, kulta-alueen asukkaiden perustama Miessinmaan kyläyhdistys sekä kullasta raaka-aineena riippuvaiset kultasepät, joista osa toimii myös kullankaivajina.

24 puheenvuoroa, eli vajaa kolmannes puheenvuoroista aineistossa oli annettu poliitikoille ja virkamiehille. Tästä ryhmästä eniten palstatilaa saivat elinkeinoministeri ja ympäristöministeri. Monet tähän ryhmään kuuluvista puheenvuoroista kuuluivat kansanedustajille ja kaivoslakityöryhmälle, mutta ne jäivät painoarvoltaan vähäisiksi. Esimerkiksi yhdessä kaivoslain eduskuntakäsittelyä käsitelleessä uutisjutussa saatettiin välittää useiden kansanedustajien näkemyksiä epäsuorasti yhden virkkeen mittaisina.

Edustaja1 huomautti, että kahdeksan vuotta tarkoittaa Lapissa käytännössä 20 kuukautta eli kaivuuta voidaan harjoittaa vain kesäisin.

Taustatukea Edustaja1 sai pirkanmaalaiselta Edustaja2:lta, jonka mielestä konekaivu ei ole ongelma, sillä kairassa riittää puroa ja jokea.

Vihreiden vantaalainen Edustaja3 piti kahdeksaa vuotta aivan liian pitkänä siirtymäaikana "sille meiningille" ja vaati, että eduskunnassa harkittaisiin sen lyhentämistä.

LK 5.2. 2010 (Uutinen)

Vastakkainasettelun diskurssissa useasti ja painokkaasti kullankaivun vastakkaisena intressiryhmänä esitetyn Metsähallituksen edustajat eivät saaneet aineistossa ääntään kuuluviin juuri lainkaan. Ainoastaan yhdessä jutussa Metsähallituksen edustajan näkemys kullankaivun jatkosta esitettiin epäsuorasti yhden virkkeen mittaisena.

Metsähallituksen aluejohtaja on kertonut kullankaivun ja kulta-alueella asumisen rajoituksia tarvittavan paitsi luonnonsuojelun, myös saamelaiskulttuurin ja poronhoidon tukemisen lähtökohdista.

LK 4.10 2009 (Uutinen)

Yhtä vähän palstatilaa aineistossa saivat luonnonsuojelua edustavat tahot, vaikka luonnonsuojelu esitettiin Metsähallituksen tavoin keskeisenä vastakkaisena intressiryhmänä kullankaivulle vastakkainasettelun diskurssissa. Luokittelin luonnonsuojelun puheen-

vuoroksi vain yhden ympäristönsuojeluneuvoksen kirjoittaman mielipidekirjoituksen, jossa sivuttiin saamelaisten maankäyttöoikeuksia, ei niinkään kullankaivua.

Saamelaiset ja poronhoito mainittiin myös usein vastakkainasettelun diskurssissa kullankaivun vastakkaisina intressiryhmänä, mutta heidän ääntä ei aineistossa kuultu. Vain kahdessa uutisjutussa mainittiin lyhyesti saamelaiskäräjien kielteisestä kannasta kullankaivun jatkumista kohtaan ja toisessa jutussa kerrottiin yhdessä virkkeessä saamelaiskäräjien ja paliskuntien vaativan kullankaivun loppumiselle eduskunnassa suunniteltua lyhyempää siirtymäaika. Yhdessäkin jutussa saamelaisten tai poronhoidon edustajia ei aineistossa haastateltu.

Ryhmään muut laskin kuuluvaksi tahot, jotka eivät kuuluneet mihinkään edellä kuvatuista ryhmistä. Kymmenen äänenkäyttäjän joukkoon kuuluivat muun muassa Inarin kunta, matkailuyrittäjä ja intressiryhmiltään neutraaliksi jääneet mielipidekirjoittajat. Kolme tähän ryhmään luokittelemistani puheenvuoroista kuului Lapin Kansan toimittajalle, joka toi kantansa kullankaivukysymyksiin, luonnonsuojeluun sekä poromiehiin ja saamelaisiin liittyen näkyviin kolmessa päiväkirja –kirjoituksessaan. Merkille pantavaa on, että saman kirjoittajan kirjoittamia uutisjuttuja aineistossa oli 17 kappaletta, kun uutisjuttuja aineistoon kuului yhteensä 50 kappaletta. Yhden toimittajan representaatio-naalisten valintojen summat siis ohjasivat yli kolmannesta aineistoon kuuluvien uutisjuttujen sisällöistä (vrt. esim. Mäkilä 2007, 139; Kunelius 2003, 226-229).

6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, miten maakuntalehti Lapin Kansa on käsitellyt Lemmenjoen koneellista kullankaivua ja sen lopettavaa kaivoslakuudistusta kirjoituksissaan vuosina 2008–2011. Kahteen tutkimuskysymykseeni, jotka koskivat aineistossa esiintyviä puhetapoja ja sitä, ketkä puhetapoja aineistossa pääsivät määrittämään, ryhdyin hakemaan vastauksia diskurssianalyysin avulla hyödyntäen tutkimuksessani myös muita laadullisen tutkimuksen analyysimetoja. Aineistosta erottui kolme hegemonista ja keskenään osin päällekkäistä diskurssia, jotka dominoivat aineistossa diskurssien keskinäisiä valtasuhteita tarkasteltaessa. Diskurssit nimesin vastakkainasettelun diskurssiksi, puolustusdiskurssiksi sekä laillisuus- ja päätöksentekodiskurssiksi.

6.1 Kullankaivu määrittää itse itsensä

Diskurssien keskinäisiä valtasuhteita tarkasteltaessa havaitsin, että diskurssien kentällä painottuivat erityisesti vastakkainasettelun diskurssi ja puolustusdiskurssi. Puolustusdiskurssissa merkittävässä osassa aineiston kirjoituksia esitettiin argumentteja kullankaivun säilyttämisen puolesta vetoamalla muun muassa kullankaivun työllistävään vaikutukseen elinkeinona kerrannaisvaikutuksineen, kullankaivun historiallisuuteen ja kullankaivajien yhteisöllisyyteen. Vastakkainasettelun diskurssissa kullankaivun vastakkaisina toimijoina tai intressiryhminä esitettiin Metsähallitus, osa poliittisista päättäjäistä, luonnonsuojelu sekä saamelaiset ja poromiehet.

Puolustusdiskurssissa korostuivat puhettavat kullankaivajien oikeusturvasta ja paikan määrittelyyn liittyvästä ristiriidasta, jossa kullankaivun säilyttämistä perusteltiin muun muassa sillä, että kullankaivua on harjoitettu Lemmenjoella jo vuosikymmeniä ennen kansallispuiston perustamista. Puolustusdiskurssiin liitin myös kaivoslain sekavaa eduskuntakäsittelyä esittäneen puhettavan.

Toinen tutkimuskysymykseni koski juttukohtaisesti diskurssien sisäisiä, mutta kokonaisuutena myös diskurssien välisiä valtasuhteita. Selvitin, ketkä Lemmenjoen koneellisesta kullankaivusta ja kaivoslain muutoksesta käytävää keskustelua pääsivät aineistossa

määrittelemään. Kysymykseen hain vastausta luokittelemalla ja kvantifioimalla aineistosta henkilöt ja toimijat, joita haastateltiin tai joiden puhetta tai mielipiteitä esitettiin epäsuorasti. Tulokset osoittivat, että aineistossa puheenvuoron saaneista suurin osa oli kullankaivajia tai muita kullankaivun säilyttämisen puolesta puhuneita tahoja. Tarkastellessani aineistosta rakentuneiden hegemonisten diskurssien ja noita diskursseja määrittäneiden toimijoiden suhdetta voin vetää johtopäätöksen, jonka mukaan kullankaivajat pääsivät aineistossa määrittämään paitsi itsensä ja kullankaivun, myös antamaan vastakkaisille intressiryhmille lukkiutuneet subjektipositiot, minkä myötä kullankaivusta käyty keskustelu ohjautui väistämättä kullankaivun kannalta edulliseen suuntaan. Merkillepantavaa lisäksi on, että aineistossa nimetään selkeästi tahot ja toimijat, jotka ovat kullankaivajia vastaan, mutta heidän puheenvuoronsa aineistossa jäävät selvästi vähemmistöön tai osin jopa olemattomiin.

Jokinen ja Juhila (1993, 96-97) mainitsevat, että ei ole lainkaan samantekevää, millaiset sosiaalisen todellisuuden versiot saavat hallitsevan aseman. Siksi diskurssianalyysissa onkin tärkeää toisinaan paneutua ideologisiin seurauksiin ja kritisoida niitä käytäntöjä ja diskursseja, jotka ovat legitimoimassa erilaisia alistussuhteita. Pidemmälle vietyinä näitä heikentyneitä käytäntöjä ja tulkintoja olisi asetettava puolustamaan. Jokinen ja Juhila (ks. emt.) kuitenkin muistuttavat, että diskurssien hegemonisuus ei kuitenkaan tarkoita automaattisesti sitä, että niiden seuraukset olisivat negatiivisia, vaikka valtasuhteiden analysoinnista niistä oltaisiinkin kiinnostuneita.

Tässä tutkimuksessa en etsinytkään totuutta tai omaa mielipidettäni Lemmenjoen koneellisen kullankaivun loppumisen seurauksista, vaan pikemminkin tarkoitukseni oli tarkastella tapaa, jolla maakuntalehden kirjoitukset välittävät tietoa ja siten konstruoivat merkityksiä vastaanottajassa. Vaikka vastaanottajalla on useasti omia tietolähteitään aiheesta (vrt. Mäkilä 2007, 17-18), on medially – kuten tässä tapauksessa maakuntalehdellä – pääsy sellaisiin tietolähteisiin, jotka eivät ole yleisön saatavilla. Uskonkin, että juuri Lapin Kansan kirjoitukset Lemmenjoen ”kultakiistasta” ovat olleet monelle lukijalle merkittävä ja jopa ainoa tietolähde aiheeseen liittyen.

Suomalaisen media-alan eettisenä ohjeistuksena toimivissa Journalistin ohjeissa mainitaan muun muassa, että ”journalisti on vastuussa ennen kaikkea lukijoilleen, kuulijoilleen, ja katselijoilleen. Heillä on oikeus tietää, mitä yhteiskunnassa tapahtuu”. Tietojen hankkimista ja julkaisemista koskevassa osioissa Journalistin ohjeissa todetaan, että ”journalistin velvollisuus on pyrkiä totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen” ja että ”yleisön on voitava erottaa tosiasiat mielipiteistä ja sepitteellisestä aineistosta.” (Suomen Journalistiliito 2014). Tutkimukseni tulosten valossa voi aiheellisesti kysyä; käsittelikö Lapin Kansa kirjoituksissaan Lemmenjoen kullankaivua objektiivisesti ja eri intressiryhmien kannalta tasapuolisesti? Entä pystyikö aineiston luettuaan olemaan varma, että toimittajan omat mielipiteet eivät olisi sekoittuneet uutisteksteissä esitettyihin faktoihin tai vaikuttaneet juttujen sisällöllisiin painotuksiin? Molempiin kysymyksiin rohkenen vastata kielteisesti.

Olen tutkinut aiemmin kerronnallista journalismia kandidaatin tutkielmassani (Autonen 2016), jossa esitin, että pitkiin ja syvällisiin juttuihin keskittynyt hidas journalismi ja juttujen kerronnalliset elementit voisivat olla yksi keino lisätä sanomalehden lukijalähtöisyyttä ja siten houkuttelevuutta yhä pirstoutuvammalla mediakentällä. Myös Hujanen (2007. ks. luku 2.2) esittää dokumentaarisia tosielämän tarinoita yhdeksi keinoksi maakuntalehtien kiinnostavuuden lisäämiseksi. Aiemman tutkimukseni päätelmät tulivat mieleeni myös tämän pro gradu –tutkielman aikana, ja pohdinkin useaan otteeseen kullankaivuaiheen kiinnostavuutta journalistisesta näkökulmasta. Osaltaan tämän tutkimuksen tuloksia voinee selittää silläkin, että kullankaivu ja kullankaivajat ovat hedelmällistä maaperää juuri kerronnallisten ja ihmisläheisten juttujen rakentamiselle. Lapin kullankaivu ja kullankaivajat ovat myyttien ja legendojen värittämää folklorea itsensänsäkin (ks. esim. Leppänen 2016) ja tuota laajempaa diskurssia on maakuntalehden helppo toisintaa ja siten vahvistaa, etenkin kun ”maakunnan asialla” oleva lehti asettuu helposti puolustamaan oman alueen erityispiirteitään ja elinkeinojaan (ks. luku 2.2). Lisäksi journalistista ilmaisua rajoittaa juttuprosessiin liittyvät reunaehdot, kuten rajallinen aikataulu, jutun merkkimääräinen pituus ja jutussa usein vaadittu selkeä näkökulma. Kullankaivajat on tässä tarinassa helppo rakentaa uhriutuvaksi subjektiksi suurta valtakoneistoa vastaan. Tarinan ”pieni ihminen” löytyy siis helposti kullankaivajasta ja

hänen perheestään samalla kun tarinan konnaksi on helppo sijoittaa nimettömät ja kasvottomat valtiovalta, Metsähallitus ja luonnonsuojelu.

6.2 Tutkimuksen arviointi ja eettisyys

Tutkimuksen aikana työskentelin kesän ajan uutistoimituksessa toimittajana maakuntalehti Lapin Kansassa, mikä voisi aiheuttaa eturistiriidan tutkimuskohteen ja tutkijan välille. Onnistuin kuitenkin mielestäni käsittelemään tutkimusta objektiivisesti ilman, että sidoksellani lehteen olisi ollut mitään vaikutusta aineiston analyysiin ja tutkimustulosten rakentumiseen. Objektiivisuuden toteutumista pyrin korostamaan tutkimukseni perusteella aineistonkeruun ja analyysin etenemisen kuvauksella. Koin myös, että työkokemus sanomalehden uutistoimittajana on auttanut minua tutkijana ymmärtämään paremmin tutkittavaa kohdetta käytännössä. Olen esimerkiksi tietoinen eri vaiheista prosessissa, joka edeltää valmiin jutun ilmestymistä painetussa lehdessä aina ideasta aiheen rajaamiseen, tietolähteiden hankintaan ja itse jutun kirjoittamiseen. Myös aiempi työkokemukseni kirjoittavana toimittajana yhdessä mediakasvatuksen pääaineopintojeni kanssa on auttanut minua hahmottamaan median ilmiöitä paitsi sisällöntuottamisen, myös vastaanottamisen näkökulmasta. Lisäksi uskon, että tutkimukseni myötä pohdin jatkossa entistä herkemmin ja kriittisemmin journalistiseen työhön liittyviä valintoja, mitä tulee muun muassa tietolähteiden valintaan ja heidän sanomiensa esittämiseen ja painottamiseen.

Kuten aiemmin todettua, on laadullinen tutkimus aina tutkijan ohjaama ja eräänlainen tulkintojen ja valintojen ketju, jossa kukin tutkimuksen aikana tehty valinta ja tulkinta ohjaa seuraavaa ja vaikuttaa siten välillisesti lopullisiin johtopäätöksiin saakka (ks. esim. Ronkainen ym. 2011, 82-83; Tuomi & Sarajärvi 2009, 23, 85). Pidän mahdollisena, että tässä tutkimuksessa käytetystä aineistosta rakentuisi jonkin toisen tutkijan toimesta osin tai jopa täysin erilaiset tulokset – tässä tapauksessa diskurssit – verrattuna edellä esitettyihin. Koen kuitenkin, että analyysini etenemisen perusteellisella kuvauksella olen pystynyt osoittamaan tulkintojeni olleen kestäviä ja tutkimuksen siten luotettava.

Tutkimuksessani ei käytetty aineistona esimerkiksi haastatteluita tai lomakeaineistoja, jotka olisi kerätty ihmisiltä tätä tutkimusta varten. Tutkimukseni koko aineisto koostui sanomalehtiteksteistä, jotka on julkaistu ja ovat edelleen julkisesti saatavilla. Näin ollen muun muassa tutkittavan itsemääräämisoikeuden toteutumista tai tutkittavien osallistumisen vapaa-ehtoisuutta ei tässä tutkimuksessa tarvinnut pohtia tutkimuksen eettisten periaatteiden osalta. Toisaalta, tutkimukseni kohteena olevalle sanomalehdelle tutkimukseni voi teoriassa aiheuttaa vahingollisia seurauksia, mikäli tulokset olisi esitetty arvostelevasti, asenteellisesti ja epäkunnioittavasti. Vahinkoa voi myös aiheutua, mikäli tutkimuskohdetta koskevien tulosten takana ei ole kattavaa aineistoa tai sen systemaattista analyysia. Tutkijan on vältettävä tutkittavalle mahdollisesti aiheutuva vahinkoa, mutta periaate ei saa kuitenkaan estää tutkimustulosten julkaisemista silloin, jos tulokset eivät olisi tutkimuskohteen kannalta kaikilta osin mieluisia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009, 7-8).

Tutkimukseni aineistossa esiintyy runsaasti eri toimijoita omilla nimillään. Aluksi pohdin esimerkiksi aineistositaattien käyttämistä sellaisenaan, autenttiossa aineistossa olevat henkilöiden nimet mukaan luettuna, mutta päädyin lopulta vaihtamaan teksteissä esiintyvät henkilöiden nimet anonymimpiin kuvauksiin heidän asemastaan tai virastaan, kuten *kullankaivaja* tai *ministeri*. Ratkaisulla halusin varmistaa, ettei teksteissä esiintyvät henkilöt esiinny tahtomattaan viittauksena tutkimuksessa, johon osallistumiseen he eivät itse ole voineet vaikuttaa. Toisaalta henkilöiden nimet eivät tuo tähän tutkimukseen lisäarvoa, sillä tutkimukseni ei kohdistunut henkilöihin vaan heidän edustamiensa tahojen välisiin suhteisiin lehtiteksteissä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009, 7-8).

6.3 Ideoita jatkotutkimukseen

Tutkimuksen aikana heräsi mieleeni ajatuksia mahdollisista jatkotutkimuskohteista. Vaikka tämä tutkimus keskittyi vain koneellista kullankaivua käsittelevän sanomalehtiaineiston analysointiin, ulottuu aihe paljon laajempiinkin yhteiskunnallisiin keskusteluihin. Elinkeinon ja ympäristönsuojelun monin paikoin ristiriitainen suhde on lappilaisestakin näkökulmasta puhuttanut eri aikoina muun muassa kaivosteollisuuden ja vesivoi-

marakentamisen kautta. Yhtäläillä yhteentörmäyksiä on tapahtunut myös muissa maankäyttöön liittyvissä kysymyksissä, kuten metsätaloutta, matkailurakentamista, alkupe- räiskansoja ja poronhoitoa käsittelevissä aiheissa. Näitä konflikteja on käsitelty runsaasti paitsi alueellisissa, myös valtakunnallisissa medioissa. Mielenkiintoista olisi esimerkiksi verrata, poikkeako jonkin alueellisen lehden välittämä kuva jostain ristiriitaisesta kysymyksestä valtakunnallisten ykköslehtien tavasta käsitellä aihetta. Laajemmassa kontekstissa olisi mielenkiintoista tutkia, miten esimerkiksi monia osapuolia käsittäviä kansainvälisiä konflikteja on käsitelty eri tavalla eri maiden medioissa.

Erilaisten subjektipositioiden asettaminen ja stereotyyppien esittäminen toistuu mediateksteissä salakavalasti ja niiden havaitseminen vaatii usein lukijaltaan syvällistä paneutumista, kuten tämäkin tutkimus osoitti. Hegemonisten diskurssien tunnistaminen esimerkiksi sanomalehden kirjoittelussa on mahdotonta ilman, että aihepiiristä kirjoitettuja juttuja olisi saman aikaisesti tarkasteltavissa pidemmältä ajanjaksolta ja että tutkijalla tai lukijalla olisi riittävästi aikaa perehtyä kirjoituksiin. Tässä piilee mielestäni paitsi diskurssien kiehtovuus eräänlaisena ongelmanratkaisutehtävänä, myös niiden petollisuus vaikuttamisen ja vallan välineinä.

Useasti diskurssianalyysiin tukeutuen tarkastelun kohteena ovat mediatekstit sellaise- naan, mikä on myös menetelmän yksi lähtökohdista. Tutkimuksen aikana en kuitenkaan voinut olla pohtimatta, mitkä tekijät olivat ohjaamassa jutun kirjoittajan valintoja mis- säkin vaiheessa journalistista prosessia. Tutkimusaiheen laajentaminen juttujen kirjoitta- jien tai lehden toimitusten esimiesten haastatteluihin voisi osaltaan tuoda mielenkiintoi- sen lisäulottuvuuden sanomalehtitekstien sisältöjen analysointiin.

Mediakasvatuksen kentällä pidän kriittisen media- ja monilukutaidon opettamista (ks. Johdanto ja Opetushallitus 2014) ja aiheesta keskustelua kenties ajankohtaisempana ilmiönä kuin koskaan. Esimerkiksi meneillään oleva Euroopan pakolaiskriisi ja Venäjän ja Ukrainan tilanne ovat saaneet monet niin sanotut valemmediat ja muut disinformaation välittäjät muun muassa sosiaalisessa mediassa aktivoitumaan ja naamioitumaan perin- teisten uutissivustojen vaatteisiin. Puhtain paperein ei selviä yleisesti luotettavana pidet- ty länsimainen valtamediakaan; tuoreet esimerkit Yhdysvaltain presidentin vaaleista ja

Britannian eroamisesta EU:sta paljastivat, että käytännössä koko länsimainen media epäonnistui vaalitulosten ennakoinnissaan ja saattoipa käydä niinkin, että yllättävä vaalitulokset ei itse asiassa ollutkaan niin yllättävä, vaan paljasti suuren osan äänestäjistä olevan perinteisen median tavoittamattomissa. Julkisessa keskustelussa on viime aikoina spekuloitu sitäkin, että olivatko esimerkin kaltaiset äänestystulokset myös äänestäjien protesteja median harjoittamaa mielipidevaikuttamista vastaan.

Journalistinen tieto on kenties kyseenalaisemmassa asemassa kuin koskaan aiemmin ja tulevaisuudessa molempien käsitteiden määrittely vaatinee entistä kriittisempää arviointia. Lehtisen (2016) mielestä journalismin totuus ja objektiivisuus voivatkin pahoin käsitteinä ja käytännössä. Tilanne on ongelmallinen: filosofian tietoteorioissa, viestinnän tutkimuksessa ja journalismissa on haastettu perinteiset tiedolliset ohjenuorat, kun taas vaihtoehtoiset tietokäsitykset voivat johtaa propagandan ja disinformaation hyväksyvään kaikki käy –relativismiin (emt.).

Tämä tutkimus on ollut minulle liki puolitoista vuotta kestänyt matka aiheen valinnasta arvioitavaksi lähetettyyn työhön. Tutkimuksen tekemisen aktiivinen osuus rajoittuu tosin syksyyn 2016, jolloin aloitin aineiston analysoinnin. Edistyneemmällä laadullisen analyysin ohjelmistoilla olisi tutkimuksen tekeminen todennäköisesti nopeutunut ja nyt käytin suhteessa turhan paljon aikaa aineiston mekaaniseen käsittelyyn. Se vei aikaa tutkimuksen viimeistelyltä ja teoriaosuuden laajentamiselta, mutta johonkin kohtaan piste oli laitettava. Olkoon se tässä.

LÄHTEET

Alasuutari, Pertti 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Alma Media 2016. Lapin Kansa ja Pohjolan Sanomat. Verkkosivusto. Saatavilla [www.muodossa:](http://www.almamedia.fi/mainostajat/mediat-ja-palvelut/alueelliset/lapin-kansa-pohjolan-sanomat)

<http://www.almamedia.fi/mainostajat/mediat-ja-palvelut/alueelliset/lapin-kansa-pohjolan-sanomat> (Luettu: 1.12.2016)

Buckingham, David 2003. Media education: literacy, learning and contemporary culture. Cambridge: Polity.

Dyer, Richard 2002. Älä katso! Seksuaalisuus ja rotu viihteen kuvastossa. Toimittanut ja suomentanut Martti Lahti. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Fairclough, Norman 1995. Critical discourse analysis: the critical study of language. New York: Longman Group Limited.

Fairclough, Norman 1997. Miten media puhuu. Suomentanut Virpi Blom & Kaarina Hazard. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Fiske, John 2001. Merkkien kieli – johdatus viestinnän tutkimiseen. Suomeksi toimittaneet Veikko Pietilä, Risto Suikkanen ja Timo Uusitupa. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Hall, Stuart 2003. Kulttuuri, paikka, identiteetti. Suomentanut Juha Koivisto. Teoksessa: Lehtonen, Mikko & Löytty, Olli. (toim.). Erilaisuus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino. 85-128.

HE 273/2009. Hallituksen esitys Eduskunnalle kaivoslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Saatavilla www-muodossa:

<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2009/20090273?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kullanhuuhdonta> (Luettu: 20.11. 2016)

Herkman, Juha 2007. Kriittinen mediakasvatus. Osuuskunta Vastapaino: Tampere.

Herkman, Juha 2011. Poliitiikka ja mediajulkisuus. Osuuskunta Vastapaino: Tampere.

Hujanen, Erkki 2007. Lukijakunnan rajamailla. Sanomalehden muuttuvat merkitykset arjessa. Väitöstutkimus. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla www-muodossa:

<https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/13465> (luettu: 25.11.2016)

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 2016. Diskurssianalyysi – teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi 1993. Valtasuhteiden analysoiminen. Teoksessa: Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 1993. Diskurssianalyysin aakkoset. 75-108.

Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 2002. Kymmenen kysymystä diskurssianalyysistä. Teoksessa: Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero. 2002. Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Jyrkinäinen, Jyrki 2012. Sanomalehdistö. Teoksessa: Nordenstreng, Kaarle & Wiio, Osmo A. (toim.). Suomen mediamaisema. Tampere: Osuuskunta Vastapaino. 67-100.

Kajala, Liisa (toim.) 2004. Lemmenjoki – Suomen suurin kansallispuisto. Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue.

Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa 1998. Retoriikka. Teoksessa: Kakkuri-Knuuttila, Marja-Leena (toim.). Argumentti ja kritiikki – lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot. Helsinki: Gaudeamus. 233-272

Knuuttila, Tarja & Lehtinen, Aki Petteri 2010. Johdanto: Representaatio – tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi. Teoksessa: Knuuttila, Tarja & Lehtinen, Aki Petteri 2010. (toim.). Representaatio – tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Kummala, Seppo & Ärrälä, Ilkka 2011. Onnen hippuja – aikalaiskuvaa Lemmenjoen kultamailta. Helsinki: Törmä-Ärrälä Oy.

Kunelius, Risto 2004. Viestinnän vallassa – johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin. Helsinki: WSOY.

Kuutti, Heikki 2012. Mediasanasto. Jyväskylä: Media Doc Oy.

Lehtinen, Aki Petteri 2016. Journalismin objektiivisuus. Väitöstutkimus. Helsingin yliopisto: Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Saatavilla www-muodossa: (Luettu 20.11. 2016)

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/161455/JOURNALI.pdf?sequence=1>

Leppänen, Sonja 2016. ”Sä oot oman ittes herra siellä” – Etnografinen tutkimus nykypäivän kullankaivajista Suomen Lapissa. Pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopisto. Saatavilla www-muodossa:

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/168138/Leppanen_Sonja_%20Pro%20Gradu_2016.pdf?sequence=2 (luettu: 30.11. 2016)

Media Audit Finland Oy 2016. Sanoma- ja aikakauslehtien lukeminen viikoittain eri lukuvälineillä 2011-2016. Saatavilla www-muodossa:

<http://mediaauditfinland.fi/kmt-lukijatiedote-s15k16/> (Luettu: 20.11. 2016)

Metsähallitus 2009. Lemmenjoen kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 48.

Mäkilä, Kimmo 2007. Tuhoa, tehoa ja tuhlausta – Helsingin Sanomien ja New York Timesin ydinaseutisoinnin tarkastelua diskurssianalyttisestä näkökulmasta 1945-1998. Väitöstutkimus. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla www-muodossa:

https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/41974/978-951-39-5313-3_2007.pdf?sequence=1 (Luettu: 20.11. 2016)

Opetushallitus 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Saatavilla www-muodossa:

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/perusopetus (Luettu 1.12. 2016)

Partanen, Seppo J. 2004. Taistelu Lemmenjoen kullasta. Teoksessa: Kajala, Liisa (toim.) 2004. Lemmenjoki – Suomen suurin kansallipuisto. Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue. 64–97

Ponnikas, Jouni 1999. Suojelua talouden ehdoilla – pohjoissuomalaiset vaikuttajat ja luonnonsuojelu. Teoksessa: Tunturista tupaan – Pohjoiset identiteetit ja mentaliteetit. Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan julkaisuja C. Katsauksia ja puheenvuoroja 17. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja C. Katsauksia ja puheenvuoroja 33. 34–42.

Puhakka, Riikka 2007. Kansallispuistot murroksessa – tutkimus luonnonsuojelun ja matkailun tavoitteiden kohtaamisesta. Yhteiskunta- ja aluetieteiden tiedekunta, n:o 81. Joensuun yliopisto.

Pöysä, Jyrki 1997. Jätjän synty – tutkimus sosiaalisen kategorian muotoutumisesta suomalaisessa kulttuurissa ja itäsuomalaisessa metsätyöperinteessä. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Raittila, Pentti & Suikkanen, Risto & Syrjälä, Hanna 2010. Teoksessa: Suikkanen, Risto & Syrjälä, Hanna. (toim.). Suomalaisen uutismedian vuosiseuranta. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitoksen julkaisuja. Sarja B 55 / 2010. Saatavilla www-muodossa: http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/65577/suomalaisen_uutismedian_2010.pdf?sequence=1 (Luettu: 29.11. 2016)

Ronkainen, Suvi & Pehkonen, Leila & Lindblom-Yläne, Sari & Paavilainen, Eija 2011. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: WSOYpro Oy.

Suhola, Aino & Turunen, Seppo & Varis, Markku 2005. Journalistisen kirjoittamisen perusteet. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Sumiala, Johanna 2010. Median rituaalit – johdatus media-antropologiaan. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Suoninen, Eero 2016. Näkökulmia sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa: Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 2016. Diskurssianalyysi – teorit, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino.

TEM 2011. Uusi kaivoslaki voimaan heinäkuun alussa. Työ- ja elinkeinoministeriön tiedote. Saatavilla www-muodossa: http://tem.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ny-gruvlag-trader-i-kraft-i-borjan-av-juli (Luettu: 24.11. 2016)

Tilastokeskus 2014. Joukkoviestimet 2013. Helsinki: Edita Prima Oy. Saatavilla www-muodossa: http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yklt_jvie_201300_2013_10433_net.pdf (Luettu 30.11.2016)

Tukes 2013. Uusi kaivoslaki ja kullanhuuhtontalupa. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Saatavilla www-muodossa:

<http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kaivokset/Kullanhuuhdonta/Uusi-kaivoslaki-ja-kullanhuuhdentalupa/> (Luettu: 30.11. 2016)

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009. Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyt-täytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakoarvioin-nin järjestämiseksi. Saatavilla www-muodossa:

<http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf> (Luettu 12.12. 2016)

Valkonen, Jarno 2007. Luontopolitiikan paikallisuus. Alue ja ympäristö vol. 36 (No 1). 27-37. Saatavilla www-muodossa:

http://www.ays.fi/aluejaymparisto/pdf/aluejaymp_2007_1_s27-37.pdf (Luettu: 25.11. 2016)

Suopajarvi, Leena & Valkonen, Jarno (toim.) 2003. Pohjoinen luontosuhde – Elämänta-pa ja luonnon politisoituminen. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja B. Tutkimusraportteja ja selvityksiä 43.

Valtonen, Sanna 1998. Hyvä, paha media. Diskurssianalyysi kriittisen mediatutkimuk-sen menetelmänä. Teoksessa: Kantola, Anu & Moring, Inka & Väliverronen, Esa (toim.). Media analyysi – tekstistä tulkintaan. Helsingin yliopiston Laden tutkimus- ja koulutuskeskus. 93-121.

Wooffitt, Robin 2005. Conversation Analysis and Discourse Analysis. London: SAGE Publications Ltd.

Vuorio, Kaija 2009. Sanoma, lähettäjä, kulttuuri – Lehdistöhistorian tutkimustraditiot Suomessa ja median rakennemuutos. Väitöstutkimus. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla www-mudossa:

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/21809/9789513936945.pdf?sequence=1> (Luettu: 23.11. 2016)

Väliverronen, Esa 2009. Journalismi kriisissä? Teoksessa: Väliverronen, E. (toim.) Journalismi murroksessa. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press. 13-31.

Väliverronen, Esa 2008. Mediatekstistä tulkintaan. Teoksessa: Kantola, Anu & Moring, Inka & Väliverronen, Esa (toim.). Media analyysi – tekstistä tulkintaan. Helsingin yliopiston Laden tutkimus- ja koulutuskeskus. 13-39.

Ylikoski, Petri 1998. Kuinka argumentti voi epäonnistua? Teoksessa: Kakkuri-Knuuttila, Marja-Leena (toim.). Argumentti ja kritiikki – lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot. Helsinki: Gaudeamus. 158-175.

Painamattomat lähteet

Autonen, Olli 2016. Kerronnallinen journalismi Lapin Kansassa. Kandidaatin tutkielma. Lapin yliopisto.

LIITTEET

Tutkimuksen aineistona käytetyt kirjoitukset Lapin Kansassa 2008–2011 julkaisuajankohdan mukaisessa järjestyksessä vanhimmasta uusimpaan:

9.10. 2008. Kullanhuuhdonnan kaivosoikeudet katkolla (Utinen)

17.10. 2008. Kullankaivajat kritisoivat lakiuudistusta (Utinen)

23.10. 2008. Elinkeinoministerille ja oikeuskanslerille postia kaivoslakiehdotuksesta (Utinen)

28.10. 2008. Yrittäjä ryttää kaivoslakiehdotuksen (Utinen)

1.11. 2008. Raaka-aineen saanti uhattuna (Kainalojuttu)

18.11. 2008. ”Kaivoslain tuettava Lemmenjoen kullankaivua” (Utinen)

12.12. 2008. Uuden kaivoslain pitää turvata ammatillinen kullankaivu (Utinen)

28.12. 2008. Viekö uusi kaivoslaki hippukullan? (Kainalojuttu)

25.1. 2009. Oikeussäädökset huomioitava kaivoslakiuudistuksessa (Mielipidekirjoitus)

30.1. 2009. Kaivoslakiin ei uraanikieltoa (Utinen)

13.3. 2009. SM-vaskaaja ratkeaa taas Tankavaarassa (Utinen)

2.4. 2009. Lemmenjoen kultamailla riita perusoikeuksista (Utinen)

23.4. 2009. Kullankaivu ja pedot jakavat kansanedustajien mieliä (Utinen)

5.6. 2009. Kaivosseminaari vaati lupaprosesseihin vauhtia (Uutinen)

6.6. 2009. Kullankaivajat hämmästelivät elinkeinoministeriä (Uutinen)

16.7. 2009. Lemmenjoelta löytyi kesän suurin kultahippu (Uutinen)

20.7. 2009. 60-vuotias kullankaivajain liitto kasvattaa jäsenmääräänsä (Uutinen)

7.8. 2009. ”Ammatti ja omaisuus viedään” (Uutinen)

7.8. 2009. Kullankaivajat eivät taivu helpolla uuteen lakiin (Vinkkijuttu)

8.8. 2009. Kullanhuuhdonnan SM-kisat käyntiin Tankavaarassa (Uutinen)

8.8. 2009. Laki ei saa uhata kullankaivua (Pääkirjoitus)

20.9. 2009. Elinkeinoministeri lupaa reilua siirtymäaikaa lakkautuville kaivospiireille (Uutinen)

4.10. 2009. Kullankaivajalla on koti Lemmenjoen kultamailla (Uutinen)

4.10. 2009. Lemmenjoen kultamaitten elinkautiset eivät peräänny (Vinkkijuttu)

29. 10. 2009. Kaivoslaki / Metsähallitus (Mielipidekirjoitus)

29. 10. 2009 Istuvan hallituksen tavoitteista (Mielipidekirjoitus)

2.11. 2009. Kullankaivajille annetut lupaukset petetty (Mielipidekirjoitus)

23.12. 2009. Kullankaivajain liitto järkyttyi (Uutinen)

23. 12. 2009. Uusi kaivoslaki lopettaa Lemmenjoen konekaivun (Vinkkijuttu)

20. 1. 2010. Valiokunta ratkaisee kullankaivun kohtalon (Uutinen)
- 23.1. 2010. Kullankaivajan kotia viedään (Uutinen)
- 23.1. 2010. ”Tehtiin iso mörkö” (Kainalojuttu)
- 29.1. 2010. Suojelun prosentit (Päiväkirja)
- 4.2. 2010. Onko Suomella varaa uuteen kaivoslakiin? (Mielipidekirjoitus)
- 5.2. 2010. Lemmenjoen kullan konekaivu jakaa eduskuntaa (Uutinen)
- 16.2. 2010. Kansanedustajille viestitetään kaivoslain virheistä (Uutinen)
- 16.2. 2010. Kaivoslaista eduskunnassa (Kainalojuttu)
- 7.3. 2010. Lapissa tarvitaan toiminnan mahdollistava kaivoslaki (Mielipidekirjoitus)
- 1.4. 2010. Aleksin kultahippu, Lemmenjoki ja matkailu tapetilla Ivalon koulujuhlassa (Uutinen)
- 20.4. 2010. Kullankaivun kohtalonhetket (Uutinen)
- 25.6. 2010. Koneellinen kullankaivu kiihtynyt Lemmenjoella (Uutinen)
- 17.7. 2010. Ammatti, joka ei periydy isältä pojalle (Uutinen)
- 17.7. 2010. Uusi kaivoslaki uhkaa matkailua Lemmenjoella (Vinkki-juttu)
- 6.8. 2010. Uusi kaivoslaki uhkaa jättää kaivajien kullan maan alle (Uutinen)

6.8. 2010. Ministeri ei anna armoa kullan konekaivulle (Vinkkijuttu)

14.8. 2010. Lapiokaivajatkin lähdössä Lemmenjoelta (Uutinen)

31.8. 2010. Koskematon luonto (Päiväkirja)

26.2. 2011. Kullan konekaivu sekoitti hallitusrintaman konseptit (Uutinen)

3.3. 2011. Kullankaivajat pelinappuloina (Mielipidekirjoitus)

5.3. 2011. Kaivoslain käsittely lipesi eduskunnassa (Uutinen)

15.3. 2011. Elinkeinoministeristä kantelu (Uutinen)

16.3. 2011. Kansanedustaja luopui Ladasta (Uutinen)

21.3. 2011. Kaivoslaki sosialisoi omaisuudet (Uutinen)

21.3. 2011. Kullankaivaja siirtämässä yhtiön Ruotsiin (Kainalojuttu)

31.3. 2011. Harhauttavia vaalipuheita kaivostoiminnasta (Mielipidekirjoitus)

15.6. 2011. Kullankaivuuseen sopu (Uutinen)

2.7. 2011. Huuhdontakullan kaivajalle jää pelkkä luu käteen lakimuutoksessa (Uutinen)

1.12. 2011. Kullankaivajat aikovat valittaa EU-istuimeen (Uutinen)

14.12. 2011. En ole käynyt Lemmenjoella (Kolumni)

14.12. 2011. Elinkautiset aikovat testata pienimuotoisen konekaivun (Uutinen)

30.12. 2011. Ommen hippuja (Päiväkirja)